

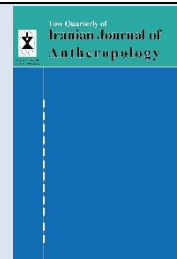

ISSN: 1375-2096

Iranian Journal of Anthropology

Volume 22, No. 41. Autumn and Winter 2026: Pp. 209-232

<https://journal.asi.org.ir>

DOI: <https://doi.org/10.22034/jasi.2026.2086825.1618>

Linguistic Assimilation: An Anthropological Study of Third Generation Afghan Immigrants in Kerman City

Amir Reza Mahmoudi¹, Abdolhossein Daneshvarinasab²

1. Master's degree in Anthropology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran.

2. Assistant Professor of Anthropology, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Shahid Bahonar University of Kerman, Kerman, Iran (Corresponding author). Email:

daneshvari.um@uk.ac.ir

ARTICLE INFO

Type of Article: Research

Article history:

Received 27 February 2026

Revised 14 May 2026

Accepted 30 May 2026

Keywords:

Afghan immigrants,
Afghanistan,
Kerman,
Linguistic Assimilation,
Third-generation.

ABSTRACT

The city of Kerman has been hosting a significant population of Afghan immigrants for decades. Two population groups live side by side in this city: the majority of native Iranians and the minority of Afghan immigrants, who are themselves divided into several generations. Our issue in this article is to examine the process of linguistic identity assimilation of the third generation of Afghan immigrants (those who were born in Iran and their parents) in the city of Kerman. To conduct the research, the ethnographic method and in-depth interview techniques with 40 people, extensive participatory observation, and content analysis were used. The third generation of Afghan immigrants experience a special situation due to their common cultural characteristics (birth and full socialization in Iran, deep generational disconnection from Afghanistan, monolingual Persian with a Kermani dialect). This situation, which is an extension of Turner's concept of liminality to "permanent generational liminality," can be explained as the result of a process of complete assimilation and long-term acculturation. The results of this study indicate that third-generation linguistic assimilation, influenced by factors such as the symbolic capital of the host dialect, systematic linguistic discrimination, long-term educational immersion, persistent fear of rejection and repatriation, and a deep generational disconnect, has shifted from an integration strategy to full assimilation, leading to Persian monolingualism, a break from the mother tongue, and the formation of a hybrid identity.

Copyright © 2026 The Authors. Published by The Anthropologi Society of Iran. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

Citations: Mahmoudi, A. R., & Daneshvarinasab, A., (2026). "Linguistic Assimilation: An Anthropological Study of Third Generation Afghan Immigrants in Kerman City". *Iranian Journal of Anthropology*, 22(41): 209-232.

<https://doi.org/10.22034/jasi.2026.2086825.1618>

Introduction

There is widespread migration of Afghans to the city of Kerman, which is located near the Afghan border and is a major destination for migrants due to the availability of jobs. The third generation of these migrants, who were born and raised in Iran, are teenagers who are descendants of second-generation migrants were born in Kerman and have faced challenges in the process of linguistic identity assimilation includes adjusting accent, vocabulary, and speech patterns with the Kerman dialect. This generation has been exposed to the dominant Iranian educational system, digital media, and social interactions since birth, and has often marginalized their native language or dialect.

Linguistic assimilation is a complex process in which migrants are pressured to abandon their native language and cultural identity. This linguistic and cultural transition can lead to identity crises, cultural dislocation, and psychological stress, especially when individuals face discrimination or lack support in integrating into the host society (Berry, 1992: 69-85). This issue, especially in the field of anthropology, highlights the need for qualitative research into the linguistic identity assimilation of the third generation. The “third generation” refers to individuals who and whose parents were both born in Iran. Also, they do not have any lived experience of Afghanistan. This generational disconnect from origin is not a random phenomenon, but rather the structural result of “permanent generational liminality,” an extension of Turner’s concept of liminality in which an individual neither leaves a previous position nor enters a new one, but remains fixed in a transitional state for a time or forever (Turner, 1969: 94-97).

The necessity of this research is significant from several perspectives: first, a better understanding of this process can help immigration policymakers design educational and cultural programs that strike a balance between social integration and the preservation of linguistic diversity, thereby helping to reduce social conflicts and improve coexistence in immigrant-receiving communities such as Kerman. Second, at a theoretical level, this study can enrich the literature on acculturation and identity in immigration, especially by focusing on the role of generational, media, and educational factors in linguistic change. Third, given the recent waves of migration following the Taliban takeover, this research can provide a basis for psychological and social support for the younger generations of migrants, which ultimately contributes to social stability in Iran.

Discussion

The third generation has undergone extensive changes which are influenced by technology and cultural changes in the media. The strategies that this generation uses to assimilate linguistic

identity are presented below.

5-1-1- Efforts to prove a new identity: The gradual process of generational change is an effective strategy in the linguistic assimilation, which has caused an environment where the dominant language is Persian.

5-1-2- Modeling global trends and overcoming local patterns: The third generation do not limit their perspective to their living environment, and their role models in cultural issues do not end with their living environment.

5-1-3- Educational immersion for greater mastery of language: Participation in formal education in Iranian schools, begins with the third generation and continues in later educational levels.

5-1-4- Active use of cyberspace for linguistic imitation: Young people are more likely to be present in cyberspace than to engage in direct social interactions.

5-1-5- Creative Code-Switching to Express Hybrid Identity: Code-switching in linguistic assimilation refers to the intentional or unconscious switching between languages or dialects to express multiple identities or adapt to different environments.

5-1-6- Conscious avoidance of the mother tongue to reduce discrimination and linguistic harassment: Third-generation have the necessary skills to speak Persian due to assimilation in various cultural areas to reduce harassed and ridiculed.

5-1-7- Distance from extremist groups and traditional Afghan identity: They consciously distance itself from the traditional Afghan linguistic due to witnessing social pressures from extremist groups such as the Taliban.

5-1-8- Friendship with Iranian peers: social interactions with Iranian peers in common spaces have reduced the social distance between immigrants and the host community.

In addition to the strategies that this generation uses to assimilate linguistic, Linguistic Assimilation Factors in the Third Generation are presented below.

5-2-1- Severing identity ties with Afghanistan: Third generation tries to prove a new identity that they have acquired over time. Severing cultural ties with Afghanistan has placed the concept before the new generation that they have found an identity separate from Afghanistan.

5-2-2- Fear of deportation: The shadow of deportation from Iran weighs heavily on the Afghan immigrant community. The stress of deportation from Iran has affected different generations.

5-2-3- Language and the Challenge of Skill Training: In addition to participating in the labor market, they have moved towards more specialized professions and uses standard Persian as a key tool for professional success.

Conclusion

From an anthropological perspective, the Third generation is in a deep acculturation process that, under the influence of the theory of the "third space" and the theory of the "liminal", has formed a hybrid identity that is neither completely Afghan nor completely accepted as Iranian. Social factors such as discrimination pressures and fear of rejection have acted as the main drivers of linguistic adaptation. Economic factors and educational factors have also strengthened this process. The assimilation of linguistic identity in the third generation has led to complete mastery of standard Persian and the Kermani dialect, which has been formed through the educational system, interaction with peers, and specialized occupations. This linguistic mastery has led to economic mobility, relative social acceptance, and the acquisition of linguistic capital (Bourdieu, 1991). In contrast, undesirable consequences include a deep cultural break with Afghanistan, reduced proficiency in native languages, and psychological trauma resulting from the experience of linguistic violence. The third generation uses a variety of strategies. Creative code-switching has served as a means of expressing hybrid identity (Bhabha, 1994) and social acceptance.

In summary, the study shows that the third generation of Afghan immigrants in Kerman city are in a permanent liminal state, a concept that Victor Turner describes as a stage between separation from the previous identity and entry into a new one. This generation, contrary to classical rites of passage, is entrenched in the liminal stage.

ISSN: 1375-2096

نامه انسان‌شناسی

سال ۲۲، شماره ۴۱، پاییز و زمستان ۱۴۰۴، صص: ۲۰۹-۲۳۲.

<https://journal.asi.org.ir>

نام انسان‌شناسی

DOI: <https://doi.org/10.22034/jasi.2026.2086825.1618>

همسان‌سازی زبانی: مطالعه انسان‌شناختی نسل سوم مهاجران افغانستانی ساکن شهر کرمان

امیر رضا محمودی^۱، عبدالحسین دانشوری‌نسب^۲

۱. کارشناسی ارشد انسان‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، ایران.
۲. استادیار انسان‌شناسی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، ایران. (نویسنده مسئول). ایمیل:

daneshvari.um@uk.ac.ir

چکیده

شهر کرمان از دهه‌های گذشته میزبان جمعیت قابل‌توجهی از مهاجران افغانستانی که خود شامل نسل‌های متنوعی هستند، بوده است. هدف پژوهش حاضر مطالعه انسان‌شناختی فرایند همسان‌سازی هویت زبانی نسل سوم مهاجران افغانستانی (کسانی که خود و والدین‌شان در ایران متولد شده‌اند) در شهر کرمان بوده است. رویکرد پژوهش کیفی و روش پژوهش مردم‌نگاری بوده است. جهت گردآوری داده‌ها از تکنیک‌های مصاحبه عمیق و مشاهده مشارکتی و برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مردم‌نگاری استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد نسل سوم مهاجران افغانستانی به دلیل ویژگی‌های فرهنگی مشترک‌شان (تولد و جامعه‌پذیری کامل در ایران، انقطاع نسلی عمیق از افغانستان، تک‌زبانگی فارسی با لهجه کرمانی) وضعیتی خاص را تجربه می‌کنند. این وضعیت که بسط مفهوم لیمنالیته ترنر به «لیمنالیته نسلی دائمی» است، به‌عنوان نتیجه فرایند جذب کامل و فرهنگ‌پذیری درازمدت قابل‌تبیین است. یافته‌ها همچنین نشان داد که همسان‌سازی زبانی نسل سوم تحت تأثیر عواملی چون سرمایه نمادین لهجه میزبان، تبعیض زبانی سیستماتیک، غوطه‌وری آموزشی طولانی‌مدت، ترس مداوم از طرد و استرداد و انقطاع نسلی عمیق، از استراتژی ادغام به‌سوی جذب کامل گذار کرده و به تک‌زبانگی فارسی، گسست از زبان مادری و شکل‌گیری هویت پیوندی (هیبریدی) انجامیده است.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخچه مقاله:

دریافت ۱۴۰۴/۱۲/۸

بازنگری ۱۴۰۵/۲/۲۴

پذیرش ۱۴۰۵/۳/۹

کلیدواژگان:

افغانستان،

کرمان،

نسل سوم،

مهاجران افغانستانی،

همسان‌سازی زبانی.

حق انتشار این مستند، متعلق به نویسندگان آن است. ۱۴۰۴ ©. ناشر این مقاله، انجمن انسان‌شناسی ایران است.

این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله و با رعایت شرایط مندرج در آدرس زیر مجاز است.

Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>)

ارجاع به مقاله: محمودی، امیر رضا؛ دانشوری‌نسب، عبدالحسین (۱۴۰۴). «همسان‌سازی زبانی: مطالعه انسان‌شناختی نسل سوم مهاجران افغانستانی ساکن شهر کرمان». نامه انسان‌شناسی، ۲۲ (۴۱): ۲۰۹-۲۳۲.

<https://doi.org/10.22034/jasi.2026.2086825.1618>

۱- مقدمه و طرح مسئله:

مهاجرت گسترده افغانستانی‌ها به ایران، به‌ویژه به شهر کرمان که در نزدیکی مرزهای افغانستان قرار دارد و به دلیل وجود مشاغل از جمله کشاورزی و ساختمان‌سازی جزو مقاصد اصلی مهاجران است، پدیده اجتماعی-فرهنگی پیچیده‌ای را ایجاد کرده که هویت زبانی نسل‌های مهاجر را تحت‌تأثیر قرار داده است. نسل سوم این مهاجران که در ایران متولد شده و در بستر فرهنگی جامعه میزبان رشد یافته‌اند، نوجوانانی هستند که از نسل دوم مهاجران که خود متولد کرمان هستند متولد شده‌اند و با چالش‌های منحصربه‌فردی در فرایند همسان‌سازی هویت زبانی مواجه شده‌اند؛ فرایندی که شامل تعدیل لهجه، واژگان و الگوهای گفتاری به سمت فارسی با لهجه کرمانی است. این نسل، از بدو تولد در معرض نظام آموزشی، رسانه‌های دیجیتال و تعاملات اجتماعی غالب ایرانی قرار گرفته و اغلب زبان و یا لهجه مادری را به حاشیه رانده است. با این حال، این همسان‌سازی نه تنها تحت‌تأثیر عوامل اجتماعی مانند تبعیض زبانی و فشارهای مهاجرتی قرار دارد، بلکه می‌تواند به بحران‌های هویتی، گسست فرهنگی و تنش‌های روانی منجر شود.

همسانی زبانی فرایندی پیچیده است که در آن مهاجران با چالش‌های قابل‌توجهی روبرو می‌شوند، به‌ویژه زمانی که تحت‌فشار قرار می‌گیرند تا زبان مادری و هویت فرهنگی خود را رها کنند. این گذار زبانی و فرهنگی می‌تواند به بحران هویتی، گسست فرهنگی و تنش‌های روانی منجر شود؛ به‌خصوص وقتی افراد با تبعیض مواجه‌اند یا در ادغام در جامعه میزبان حمایت کافی دریافت نمی‌کنند (بری، ۱۹۹۲: ۶۹-۸۵).

در شهر کرمان که میزبان جمعیت قابل‌توجهی از مهاجران افغانستانی است، این پدیده با شدت بیشتری بروز می‌کند؛ جایی که زبان به‌عنوان ابزاری برای سرمایه‌گذاری اجتماعی و بقا عمل می‌کند، اما هم‌زمان موانعی مانند سیستم‌های طرد و خشونت کلامی آن را تقویت می‌نماید (بورديو، ۱۹۹۱: ۴۳-۶۵). این مسئله، به‌ویژه در زمینه انسان‌شناسی، ضرورت بررسی کیفی همسان‌سازی هویت زبانی نسل سوم را برجسته می‌سازد.

در این پژوهش، «نسل سوم» به افرادی گفته می‌شود که خود و هر دو والدین‌شان در ایران متولد شده‌اند. مطابق یافته‌های میدانی این پژوهش، بسیاری از اعضای نسل سوم در سنین نوجوانی قرار دارند که این امر نشان می‌دهد الگوی ازدواج‌های زودهنگام در نسل دوم منجر به تولید نسل‌های متوالی در فواصل زمانی کوتاه شده است؛ پدیده‌ای که در ادبیات مهاجرت به «تسریع نسلی»^۱ شناخته می‌شود (پور طرق و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۴۲-۱۲۳). همچنین، نسل سوم از هرگونه تجربه زیسته از افغانستان (حتی فیزیکی یا زبانی) برخوردار نیست. این انقطاع نسلی از مبدأ، نه یک پدیده اتفاقی، بلکه نتیجه ساختاری «لیمینالیته نسلی دائمی»^۲ است، گسترشی از مفهوم لیمینالیته^۳ ترنر که در آن فرد نه از جایگاه پیشین جدا می‌شود، نه به جایگاه جدید وارد می‌شود، بلکه برای مدتی یا همیشه در مرحله میان‌گذر ثابت می‌ماند (ترنر، ۱۹۶۹: ۹۴-۹۷).

ضرورت این پژوهش از چند منظر قابل‌توجه است: نخست، درک بهتر این فرایند می‌تواند به سیاست‌گذاران مهاجرتی در طراحی برنامه‌های آموزشی و فرهنگی کمک کند که تعادل بین ادغام اجتماعی و حفظ تنوع زبانی را برقرار سازند و از این طریق به کاهش تعارضات اجتماعی و بهبود هم‌زیستی در جوامع مهاجرپذیر مانند کرمان یاری می‌رساند. دوم، در سطح نظری، این مطالعه می‌تواند به‌ویژه با تمرکز بر نقش عوامل نسلی، رسانه‌ای و آموزشی در تغییرات زبانی، به غنای ادبیات

۱ - «تسریع نسلی» به پدیده‌ای اشاره دارد که در آن ازدواج‌های زودهنگام و نرخ باروری بالاتر در نسل دوم مهاجران، منجر می‌شود.

۲ - لیمینالیته نسلی دائمی به وضعیتی ساختاری و طولانی‌مدت در مهاجرت اشاره دارد که نسل‌های بعدی در مرحله میانی گذار هویتی (لیمینال) می‌مانند، بدون ادغام کامل در جامعه میزبان یا حفظ پیوند کامل با مبدأ، و این ابهام به‌طور دائمی تداوم می‌یابد.

۳ - لیمینالیته مفهومی انسان‌شناختی است که به مرحله میانی و گذرا در آیین‌های گذار اشاره دارد، جایی که فرد از وضعیت اجتماعی قبلی جدا شده اما هنوز به وضعیت جدید ادغام نشده است.

فرهنگ‌پذیری و هویت در مهاجرت بیفزاید. سوم، باتوجه‌به موج‌های اخیر مهاجرت پس از تسلط طالبان، این پژوهش می‌تواند مبنایی برای حمایت‌های روانی و اجتماعی از نسل‌های جوان مهاجر فراهم آورد که در نهایت به پایداری اجتماعی در ایران کمک کند. بدون چنین بررسی‌هایی، خطر افزایش آسیب‌های هویتی و فرهنگی در نسل‌های آینده که می‌تواند به ناآرامی‌های اجتماعی منجر شود، همچنان باقی می‌ماند. باتوجه‌به موضوع مورد مطالعه، اهداف پژوهش عبارت‌اند از:

- ۱- شناسایی دلایل و شرایط همسان‌سازی هویت زبانی نسل سوم مهاجران افغانستانی در شهر کرمان.
- ۲- مطالعه استراتژی‌های به‌کار رفته در فرآیند همسان‌سازی هویت زبانی نسل سوم مهاجران افغانستانی مقیم کرمان با جامعه میزبان.
- ۳- مطالعه پیامدهای همسان‌سازی هویت زبانی نسل سوم مهاجران افغانستانی مقیم کرمان.

۲- پیشینه پژوهش:

در خصوص همسان‌سازی هویت زبانی مطالعاتی در داخل و خارج از کشور انجام شده که در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌شود. پور طوق و همکارانش (۱۴۰۱) در شهر مهاجرپذیر بندرعباس، تأثیر حضور گسترده مهاجران بر هویت فرهنگی - بومی سه نسل از ساکنان این شهر را مورد مطالعه قرار داده‌اند. طبق نتایج این تحقیق گاه هویت بومی رفته‌رفته به خرده‌فرهنگ تبدیل می‌شود. عباسی و باقری (۱۳۹۷) نیز تغییرات زبانی در سه نسل از مهاجران ایرانی در بحرین را مطالعه کرده‌اند. بر اساس این پژوهش، با گذر نسلی در بین این جوامع، شاهد هستیم که زبان فارسی در بین این افراد کم‌رنگ شده و زبان عربی جای آن را گرفته است. نیازهای ارتباطی در نسل دوم و سوم آموزشی در این زمینه نقش تأثیرگذاری ایفا می‌کنند. ابوالحسنی و مالمیر (۱۳۹۶) در بین ترک‌زبانان ساکن تهران به پژوهش پرداخته‌اند. در این تحقیق مشخص شده است که ۷۰ درصد ترک‌زبانان می‌خواهند از هویت خود به‌عنوان یک نماد استفاده کنند. اگرچه ترک‌زبانان تهران از زبان به‌عنوان رسانه‌ای برای تظاهر هویت قومی بهره می‌گیرند، این هویت فراتر از خاستگاه جغرافیایی و نژادی به‌عنوان عاملی وحدت‌بخش برای گویشوران آن عمل می‌کند.

میرزایی (۱۳۹۳) نیز در پژوهشی نشان می‌دهد که مهاجران افغان در ایران با پدیده «تقاطع گویشی» مواجه‌اند و سازش زبانی برای آنان دشوار است. نسل اول مهاجران بر سر دو راهی دشواری قرار دارد: حفظ گویش بومی به‌عنوان نماد فرهنگ و ارزش‌های اصیل، یا پذیرش گویش جدید جامعه میزبان. انتخاب محل سکونت برای این گروه بیشتر بر اساس دسترسی به اشتغال است تا شباهت زبانی و همین امر فرآیند انطباق زبانی را پیچیده‌تر می‌کند. در نسل‌های دوم و سوم، تحول شخصیت و تغییر هویت بارزتر می‌شود؛ به‌گونه‌ای که بسیاری از جوانان متولد ایران، خود را «ایرانی» یا متعلق به شهر محل تولدشان (مانند قم) می‌دانند. هرچه به نسل‌های جوان‌تر نزدیک می‌شویم، هویت زبانی به نفع زبان غالب ایرانی کم‌رنگ‌تر شده و تمایل به استفاده از گویش‌های محلی ایران افزایش می‌یابد. همچنین متغیرهای جنسیت و سن تأثیر معناداری دارند: زنان و جوانان تمایل بیشتری به کاربرد گویش ایرانی نشان می‌دهند، در حالی که مردان و سالمندان بیشتر به دری وفادار می‌مانند.

کریستن و سورینگ (۲۰۲۱) نیز روند همسان‌سازی زبانی مهاجران سوری در آلمان را مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌های پژوهش آنها نشان می‌دهد که اکثر مهاجران تازه‌وارد در آلمان مهارت‌های زبانی خود را در ماه‌های اولیه اقامت بهبود می‌بخشند؛ اما نکته قابل‌توجه، منحنی یادگیری سریع‌تر پناهندگان سوری نسبت به مهاجران ایتالیایی، لهستانی و ترک است. نویسندگان استدلال می‌کنند که اکثر پناهندگان سوری بدون هیچ دانش قبلی از زبان آلمانی وارد کشور شدند، اما

پیشرفت اولیه آن‌ها شیب تندتری دارد. با این حال، حتی پس از کنترل آماری برای سطح زبان در بدو ورود، پناهندگان سوری همچنان از فرصت‌های مواجهه با زبان سود بیشتری می‌برند که نشان‌دهنده انگیزه بالا و پاسخگویی مؤثر این گروه به ساختارهای حمایتی است. مواجهه (به‌ویژه از طریق آموزش ساختاریافته) قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده موفقیت زبانی است.

میشل و تیتزمان (۲۰۲۱) نیز در خصوص همسان‌سازی زبانی در بین مهاجران در آلمان تحقیق کرده‌اند. یافته‌های پژوهش آنها نشان داد که استفاده از زبان آلمانی در زندگی روزمره طی سه سال افزایش یافت، اما این افزایش از یک الگوی منحنی یادگیری پیروی می‌کرد.

نورتون (۲۰۱۷) هم در پژوهش خود به بررسی رابطه بین هویت زبانی و یادگیری زبان در میان مهاجران در زمینه‌های چندزبانه پرداخته است. یافته کلیدی پژوهش او این بود که یادگیری زبان جدید می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای توانمندسازی یا حاشیه‌سازی عمل کند.

۳- ملاحظات نظری

در خصوص همسان‌سازی زبانی و فرهنگ‌پذیری دیدگاه‌هایی توسط برخی صاحب‌نظران ارائه شده است که در ذیل به برخی از آنها اشاره می‌شود.

چارچوب نظری این پژوهش بر پایه تلفیق پنج رویکرد کلاسیک و معاصر در حوزه جامعه‌شناسی زبان، انسان‌شناسی مهاجرت و مطالعات فرهنگی استوار است. این نظریه‌ها نه به‌صورت فهرست‌وار، بلکه به‌عنوان لنزهای تحلیلی مکملی عمل می‌کنند که هر کدام لایه‌ای مفهومی از پدیده «همسان‌سازی زبانی» را روشن ساخته و ابزارهای لازم برای واکاوی ابعاد مختلف این فرآیند را در بستر زندگی نسل سوم مهاجران افغانستانی در کرمان فراهم می‌آورند.

نظریه تلفیق فرهنگی بری: این نظریه با ارائه چهار راهبرد سازگاری فرهنگی (ادغام، جذب، جداسازی و حاشیه‌نشینی)، چارچوبی ساختاریافته برای تحلیل جهت‌گیری‌های کلان زبانی-فرهنگی مهاجران ارائه می‌دهد. در پژوهش حاضر، این مدل به‌عنوان ابزاری مفهومی عمل می‌کند تا مشخص شود الگوهای تغییر و تثبیت زبانی در نسل سوم، تا چه میزان بازتاب‌دهنده راهبرد «جذب کامل»، «ادغام دوگانه» یا دیگر استراتژی‌های سازگاری است و چگونه انتخاب‌های زبانی می‌توانند شاخصی عینی برای سنجش میزان و نوع همسان‌سازی فرهنگی در این گروه باشند (بری، ۱۹۹۲).

نظریه سرمایه زبانی بوردیو: بوردیو زبان را نه صرفاً ابزاری ارتباطی، بلکه شکلی از سرمایه فرهنگی و نمادین می‌داند که در بازارهای اجتماعی خاص ارزش‌گذاری می‌شود. این دیدگاه به پژوهش حاضر امکان می‌دهد تا لهجه معیار کرمانی و فارسی تهرانی را نه به‌عنوان یک متغیر زبانی خنثی، بلکه به‌عنوان یک دارایی نمادین با قابلیت تبدیل به موقعیت اجتماعی و اقتصادی مفهوم‌سازی کند. این نظریه چارچوب لازم را برای واکاوی چگونگی استفاده آگاهانه یا ناخودآگاه از زبان میزبان به‌عنوان مکانیسمی برای کسب اعتبار، کاهش فاصله اجتماعی و عبور از سدهای تبعیض ساختاری فراهم می‌سازد (بوردیو، ۱۹۹۱).

نظریه فضای سوم هومی بابا: بابا با نقد تقابل‌های دوگانه «اصالت در برابر غیریت»، بر شکل‌گیری هویت در منطقه بینابینی یا «فضای سوم» تأکید می‌کند که در آن مرزهای فرهنگی لغو شده و معانی جدیدی بازتولید می‌شوند. این مفهوم در پژوهش

حاضر به‌عنوان لنزی تحلیلی برای عبور از مدل‌های خطی همسان‌سازی عمل می‌کند و امکان بررسی چگونگی شکل‌گیری کنش‌های زبانی هیبرید (مانند کد-سوئیچینگ یا وام‌گیری واژگانی) را فراهم می‌آورد. این چارچوب به تحلیل این نکته می‌پردازد که چگونه نسل سوم می‌تواند با تلفیق عناصر زبانی مبدأ و میزبان، به جای حذف کامل یکی به نفع دیگری، به بازتعریف پویای تبار و تعلق خود پردازد (بابا، ۱۹۹۴).

نظریه هویت زبانی و انگیزه‌های زبانی لمبرت: لمبرت با تفکیک انگیزه «همگرا» (گرایش عاطفی-فرهنگی به جامعه میزبان) و «بزاری» (کسب منافع عینی مانند تحصیل یا شغل)، زیرساخت روان‌شناختی-اجتماعی تغییر زبان را تبیین می‌کند. این نظریه در مطالعه حاضر چارچوبی مفهومی برای تمایزگذاری میان محرک‌های درونی و بیرونی همسان‌سازی زبانی ارائه می‌دهد. به کمک این مدل، پژوهش می‌تواند به واکاوی این پرسش پردازد که آیا اتخاذ لهجه کرمانی توسط نسل سوم، عمدتاً ریشه در نیاز به بقای اقتصادی و فرار از طرد دارد، یا ناشی از یک همذات‌پنداری عمیق فرهنگی با جامعه پذیرنده است، و یا ترکیبی از هر دو در تعاملی پویا عمل می‌کند (لمبرت، ۱۹۷۴).

نظریه لیمنالیته (میان‌گذری) ترنر: ترنر مرحله لیمنال را دوران تعلیق ساختاری تعریف می‌کند که در آن فرد از وضعیت پیشین جدا شده، اما هنوز به وضعیت جدید پذیرفته نشده است. این مفهوم انسان‌شناختی در پژوهش حاضر به‌عنوان چارچوبی کلیدی برای مفهوم‌سازی وضعیت وجودی-اجتماعی نسل سوم مهاجران عمل می‌کند. از آنجا که این گروه در ایران متولد و جامعه‌پذیر شده‌اند، اما از نظر حقوقی و اجتماعی هنوز با چالش‌های رسمیت‌یافتگی مواجه‌اند، نظریه لیمنالیته امکان تحلیل زبان را به‌عنوان نشانگر یک وضعیت گذار طولانی‌مدت و هویتی حل‌نشده فراهم می‌سازد. این لنز نظری کمک می‌کند تا همسان‌سازی زبانی نه به‌عنوان یک فرآیند تکمیل‌شده، بلکه به‌عنوان کنشی مداوم در مرزهای هویتی و اجتماعی مفهوم‌پردازی شود (ترنر، ۱۹۶۹).

این پنج چارچوب نظری در کنار هم، شبکه‌ای تحلیلی فراهم می‌آورند که در آن ابعاد جامعه‌شناختی (بری)، اقتصادی-نمادین (بورديو)، فرهنگی-هیبریدی (بابا)، روان‌شناختی-انگیزشی (لمبرت) و انسان‌شناختی-ساختاری (ترنر) تغییرات زبانی، به‌صورتی نظام‌مند به پدیده مورد مطالعه پیوند خورده و مبنای مفهومی لازم برای تحلیل داده‌های میدانی را شکل می‌دهند.

۴- روش‌شناسی پژوهش

باتوجه به هدف پژوهش که مطالعه کیفی همسان‌سازی زبانی در میان مهاجران افغانستانی نسل سوم مهاجران مقیم شهر کرمان است، روش مردم‌نگاری به دلیل تناسب بیشتر انتخاب شده است. به همین منظور، از تکنیک‌های گردآوری داده‌ها شامل مشاهده مستقیم و مشارکتی، مصاحبه‌های عمیق و بررسی اسناد و مدارک تاریخی، نظری و شفاهی استفاده شده است. میدان پژوهش در این مطالعه شهر کرمان و مهاجران افغانستانی نسل سوم هستند که از والدین نسل دوم مهاجران افغانستانی در کرمان زاده شده و در این شهر نیز جامعه‌پذیر شده‌اند.

اطلاع‌رسان‌های پژوهش از طریق فرآیند «نمونه‌گیری هدفمند معیارمحور» و با تکیه بر راهبرد «دریابان جامعه» انتخاب شدند؛ بدین ترتیب که پیش از ورود به میدان، دو معیار ورود (تولد فرد و والدین در ایران، سکونت مستمر در کرمان) تعریف گردید و سپس پژوهشگر با معرفی از طریق اطلاع‌رسان‌ها به هدف دسترسی یافت. این دریابان مورد اعتماد، پس از توجیه درباره اهداف علمی پژوهش و تضمین محرمانگی، افراد واجد شرایط را معرفی کردند.

اشباع نظری پس از مصاحبه با ۳۵ نفر از مهاجران ایجاد شد، اما پژوهشگران برای اطمینان بیشتر روند مصاحبه‌ها را تا ۴۰ نفر ادامه دادند (جدول شماره یک). اسامی تمامی اطلاع‌رسان‌ها مستعار انتخاب شده است. تمامی آنها از هدف پژوهش مطلع بوده و با رضایت کامل در پژوهش شرکت کردند. مصاحبه‌ها بین ۶۰ تا ۷۰ دقیقه طول کشیده است. همچنین برای تحلیل یافته‌ها ابتدا داده‌ها کدگذاری شد.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های کیفی با استفاده از رویکرد تحلیل مضمون براون و کلارک به صورت دستی در شش مرحله سیستماتیک تحلیل شدند:

- ۱- آشنایی با داده‌ها: خوانش مکرر و دقیق پیاده‌سازی متن مصاحبه‌ها برای درک کلی محتوا و غوطه‌ور شدن در داده‌ها.
 - ۲- تولید کدهای اولیه: کدگذاری سیستماتیک کل داده‌ها و استخراج کدهای اولیه بر اساس عبارات معنادار مرتبط با پدیده مورد مطالعه.
 - ۳- جستجوی مضامین: گروه‌بندی کدهای اولیه به مضمون‌های فرعی بر اساس شباهت‌های مفهومی.
 - ۴- بازبینی مضامین: بررسی انطباق مضامین فرعی با کدهای استخراج‌شده و کل مجموعه داده‌ها، همراه با اصلاح یا ادغام مضامین در صورت لزوم.
 - ۵- تعریف و نام‌گذاری مضامین: تعیین نهایی مضمون اصلی و نام‌گذاری دقیق آن‌ها بر اساس محتوای غالب.
 - ۶- گزارش نهایی: نگارش گزارش جامع مضامین همراه با نقل‌قول‌های مستقیم از شرکت‌کنندگان برای پشتیبانی از تحلیل و افزایش شفافیت.
- این فرآیند شامل شناسایی الگوها و مضامین کلیدی بود. پس از کدگذاری، پژوهشگران به تحلیل مضامین و معانی نهفته در داده‌ها پرداختند. این تحلیل شامل شناسایی الگوهای رفتاری، باورها و ارزش‌های فرهنگی بود. باین‌حال، هم‌زمانی پژوهش با طرح استرداد در سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ موجب هراس در بین مهاجران شد. این امر یافتن مشارکت‌کنندگان را زمان‌بر کرد و نیازمند تکرار تلاش برای جلب اعتماد از طریق معرفی غیرمستقیم بود. در این مطالعه، برای اطمینان از اعتبار داده‌ها و قابلیت اعتماد نتایج، بر کیفیت تفسیر داده‌ها و مدت‌زمان حضور در میدان تمرکز شده است. همچنین، برای تأیید صحت داده‌های جمع‌آوری‌شده، پژوهشگر پس از انجام مصاحبه‌ها، دوباره با مطلعان دیدار کرده و برداشت‌ها و تحلیل‌های خود را با آن‌ها بررسی کرده است. از آنجاکه برای هر موضوع با چندین نفر مصاحبه شد، خطاهای تحلیلی به حداقل رسیده‌اند. باین‌حال، در برخی موارد، این بررسی‌های مضاعف برای ارتقای کیفیت پژوهش و افزایش قابلیت اعتماد انجام شده است. همچنین پژوهشگر برای جلب اعتماد افراد و مصاحبه‌شوندگان با ایجاد فضایی امن و محترمانه، از طریق معرفی شفاف اهداف پژوهش و تضمین محرمانگی اطلاعات، ارتباطی صمیمی و همدلانه برقرار کرد. همچنین، احترام به فرهنگ و تجربیات مهاجران و استفاده از زبان مشترک اعتماد را تقویت کرد.
- میدان پژوهش در این مطالعه، شهر کرمان و گروه مرجع «نسل سوم مهاجران افغانستانی» است. در این پژوهش، برای جلوگیری از هرگونه ابهام مفهومی، «نسل سوم» به صورت عملیاتی و نظام‌مند تعریف شده است: افرادی که هم خود و هم هر دو والدین‌شان در خاک ایران متولد شده‌اند و فرایند اولیه اجتماعی شدن آن‌ها کاملاً در بافت فرهنگی و زبانی جامعه میزبان رخ داده است. این تعریف عملیاتی، معیار محوری ورود به پژوهش را شکل می‌دهد. همچنین با توجه به پدیده «تسریع نسلی» (ازدواج‌های زود هنگام و کاهش فاصله سنی بین نسل‌ها در میان مهاجران)، بسیاری از اعضای واجد شرایط نسل سوم، علی‌رغم قرارگیری در بازه سنی نوجوانی، در نقش والدین یا سرپرست خانوار ظاهر می‌شوند که این خود بازتابی از پویایی‌های جمعیتی خاص این جامعه است.

جدول ۱: مشخصات اطلاع‌رسان‌های پژوهش
Table 1: Characteristics of Research Informants

ردیف	اسم	جنسیت	قومیت	زبان	سن	تحصیلات
۱	مهرداد	مرد	تاجیک	دری	۱۴	دانش‌آموز
۲	مریم	زن	پشتون	پشتو	۱۶	بی‌سواد
۳	سیهو	مرد	پشتون	پشتو	۱۵	ابتدایی
۴	حسین	مرد	پشتون	پشتو	۱۲	دانش‌آموز
۵	ابراهیم	مرد	هزاره	دری	۱۶	دانش‌آموز
۶	الهام	زن	تاجیک	دری	۱۶	دانش‌آموز
۷	کریم	مرد	تاجیک	دری	۱۴	دانش‌آموز
۸	سیاوش	مرد	تاجیک	دری	۱۳	ترک تحصیل
۹	مهدیه	زن	پشتون	پشتو	۱۲	دانش‌آموز
۱۰	باقر	مرد	ازبک	ازبکی	۱۶	راهنمایی
۱۱	احسان	مرد	پشتون	پشتو	۱۵	ترک تحصیل
۱۲	سلمان	مرد	تاجیک	دری	۱۴	ابتدایی
۱۳	ثریا	زن	هزاره	دری	۱۶	راهنمایی
۱۴	مهتاب	زن	تاجیک	دری	۱۳	دانش‌آموز
۱۵	رستم	مرد	پشتون	پشتو	۱۲	دانش‌آموز
۱۶	مهدیس	زن	هزاره	دری	۱۶	دانش‌آموز
۱۷	رحمان	مرد	پشتون	پشتو	۱۵	دانش‌آموز
۱۸	اسماعیل	مرد	هزاره	دری	۱۲	دانش‌آموز
۱۹	حسن	مرد	تاجیک	دری	۱۶	دانش‌آموز
۲۰	قاسم	مرد	پشتون	پشتو	۱۶	ترک تحصیل
۲۱	علی	مرد	هزاره	دری	۱۴	دانش‌آموز
۲۲	کمال	مرد	تاجیک	دری	۱۵	دانش‌آموز
۲۳	زهرا	زن	پشتون	پشتو	۱۵	دانش‌آموز
۲۴	کریمه	زن	هزاره	دری	۱۴	دانش‌آموز
۲۵	میثم	مرد	پشتون	پشتو	۱۶	دانش‌آموز
۲۶	امیرعلی	مرد	تاجیک	دری	۱۵	ترک تحصیل
۲۷	قربان	مرد	پشتون	پشتو	۱۴	دانش‌آموز
۲۸	احمد	مرد	پشتون	پشتو	۱۶	دانش‌آموز
۲۹	فاطمه	زن	هزاره	دری	۱۶	ابتدایی
۳۰	پیروز	مرد	تاجیک	دری	۱۵	دانش‌آموز
۳۱	جمال	مرد	پشتون	پشتو	۱۶	دانش‌آموز
۳۲	هدی	زن	تاجیک	دری	۱۴	دانش‌آموز
۳۳	محمد	مرد	هزاره	دری	۱۲	ترک تحصیل
۳۴	رسول	مرد	تاجیک	دری	۱۶	بی‌سواد
۳۵	امیر	مرد	پشتون	پشتو	۱۴	دانش‌آموز
۳۶	افراسیاب	مرد	تاجیک	دری	۱۵	دانش‌آموز
۳۷	صحرا	زن	پشتون	پشتو	۱۶	دانش‌آموز
۳۸	لیلا	زن	تاجیک	دری	۱۲	ترک تحصیل
۳۹	مراد	مرد	هزاره	دری	۱۶	ابتدایی
۴۰	سجاد	مرد	پشتون	پشتو	۱۴	دانش‌آموز

۵- یافته‌های پژوهش:

نسل سوم مهاجران افغانستانی شهر کرمان، گروهی متمایز از مهاجران هستند که به‌عنوان فرزندان نسل دوم مهاجران افغانستانی، در محیطی کاملاً ایرانی متولد و تربیت شده‌اند. این نسل تجربه‌ای متفاوت از نسل‌های پیشین در فرایند

همسان‌سازی زبانی و فرهنگی دارند. از دیدگاه انسان‌شناسی، این گروه نشان‌دهنده پویایی‌های پیچیده هویت، انطباق فرهنگی و تعاملات اجتماعی در بستر مهاجرت هستند. در شهر کرمان که به دلیل موقعیت جغرافیایی نزدیک به مرزهای شرقی ایران و فرصت‌های شغلی در بخش‌های کشاورزی (مانند زمین‌های پسته) و ساخت‌وساز، مقصد اصلی مهاجران افغانستان بوده است، نسل سوم به‌طور قابل‌توجهی از فرهنگ سنتی افغانستانی فاصله گرفته و هویتی ایرانی‌شده را بروز می‌دهد.

برخلاف نسل اول که در دهه ۱۳۵۰ شمسی پس از حمله شوروی به افغانستان به کرمان مهاجرت کردند و نسل دوم که در کشاکش هویت دوگانه افغانستانی و ایرانی بودند، نسل سوم به دلیل تولد و تربیت در محیط ایرانی، ارتباط عاطفی و مستقیم اندکی با افغانستان دارند. این نسل در تعاملات روزمره با جامعه میزبان، به‌ویژه از طریق نظام آموزشی، رسانه‌های دیجیتال و همسالان ایرانی، به‌طور کامل در فرهنگ ایرانی غوطه‌ور شده‌اند. نکته قابل‌توجه، پدیده ازدواج‌های زودهنگام در جامعه مهاجران است که از سنین نوجوانی رخ می‌دهد. این امر منجر به آن شده که برخی از اعضای نسل سوم، علی‌رغم سن کم، در نقش والدین قرار گیرند.

از منظر انسان‌شناسی، زبان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نشانگرهای هویت قومی و اجتماعی در نسل سوم مهاجران افغانستانی در کرمان دستخوش تحولات عمیقی شده است. این تحول زبانی نتیجه قرار گرفتن در معرض نظام آموزشی ایران، رسانه‌های دیجیتال (مانند تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی)، تعاملات اجتماعی در محیط زندگی و کار، تعاملات با همسالان ایرانی و ازدواج‌های مختلط بین نسل دوم و ایرانیان است. نسل سوم به‌راحتی لهجه کرمانی را اتخاذ کرده‌اند. لهجه کرمانی به‌عنوان زبان غالب در تعاملات روزمره این نسل عمل می‌کند. مطالعات نشان می‌دهد که این فرایند همسان‌سازی زبانی به کاهش استفاده از زبان مادری در نسل سوم منجر شده و زبان‌های مادری اغلب به برخی از محیط‌های خانوادگی محدود شده یا به‌طور کامل فراموش شده‌اند.

۵-۱- مکانیسم‌های تغییر هویت زبانی مهاجران نسل سوم افغانستانی در کرمان

برای بررسی استراتژی‌های نسل سوم و آشنایی بیشتر با این افراد در طول پژوهش بارها به محیط‌های کاری، تحصیلی و تفریح و زندگی آنها مراجعه شد. بسیاری از این نسل رفتارهایی مانند نوجوانان ایرانی را در پیش گرفته‌اند. نسل سوم مهاجران افغانستانی نسبت به نسل اول و دوم تغییرات گسترده دارند که متأثر از تکنولوژی، تغییرات فرهنگی رسانه‌ها و تغییرات گسترده نسلی است. بر اثر تغییرات نسلی متوالی که در طی سال‌های طولانی حضور آنها در کرمان روی داده است، عملاً فرهنگ و حتی دیدگاه‌های فکری آنها فرسنگ‌ها از سرزمین مادری فاصله گرفته است. در ذیل استراتژی‌هایی که این نسل برای همسان‌سازی هویت زبانی استفاده می‌کنند ارائه می‌شوند.

۵-۱-۱- تغییرات نسلی و تلاش برای اثبات هویت جدید

نسل سوم مهاجران افغانستانی مقیم کرمان باتکیه بر تغییرات نسلی^۱ که طی سال‌های متوالی انجام شده است، همسان‌سازی گسترده فرهنگی به‌خصوص در حوزه هویت زبانی انجام داده‌اند. این تغییرات به حدی بوده است که آنها تقریباً هیچ ارتباط تنگاتنگی با افغانستان نداشته و اکثراً حتی یکبار افغانستان را هم ندیده‌اند و جامعه‌پذیری آنها به‌صورت کامل در کرمان روی داده است. آنها هویت جدیدی برای خود تعریف می‌کنند. افغانستانی‌تبارهایی که ایرانی شده‌اند و تلاش دارند خود را در جامعه ایرانی اثبات کنند و خود را بخشی از ایران بزرگی می‌دانند که ایران هم جزئی از آن است. تغییرات نسلی

۱- تغییرات نسلی در مطالعات مهاجرت به فرآیند تدریجی تحول در الگوهای فرهنگی، زبانی، هویتی و اجتماعی میان نسل‌های مختلف مهاجران اشاره دارد که اغلب نسل دوم و سوم نسبت به نسل اول، همسان‌سازی سریع‌تر با جامعه میزبان و کاهش پیوند با فرهنگ مبدأ را تجربه می‌کنند.

هویت زبانی در این افراد طی سالیان متوالی حضور مهاجران روی داده و عمیق است. فرایند تدریجی تغییرات نسلی استراتژی بسیار تأثیرگذار در همسان‌سازی هویت زبانی است که موجب شده است محیطی که زبان و فرهنگ غالب آن فارسی ایرانی با لهجه کرمانی است بر زبان‌های مادری افغانستان غلبه کند. فرایندی که نظام آموزشی، تعاملات اجتماعی، ازدواج‌های بین‌فرهنگی و رسانه‌ها در شکل‌دادن آن نقش اساسی ایفا کرده و در نهایت به تک‌زبانگی و هویت زبانی هیبرید منجر شده است.

بر اساس نظریه‌های انسان‌شناختی، مانند مدل فرهنگ‌پذیری جان بری و مفهوم فضای سوم هومی بابا، این تحولات نشان‌دهنده ایجاد هویت‌های جدید و ترکیبی است که نه کاملاً افغانستانی و نه کاملاً ایرانی است. نسل سوم افغانستانی‌ها حالا سعی می‌کنند لهجه تهرانی را جایگزین لهجه کرمانی کنند تا بتواند در جامعه ایرانی جایگاه رفیع‌تر نیز پیدا کند. محمد، نوجوان هزاره می‌گوید: «وقتی سال‌ها در کرمان زندگی کردم و پدر و مادرم و اقوام من اینجا زندگی کرده‌اند چرا باید جز لهجه کرمانی یاد بگیرم، اکثراً هم‌سن‌های من به با لهجه کرمانی حرف می‌زنند و زبان و لهجه افغانستانی را بلد نیستند». آن‌ها مانند نوجوانان ایرانی با یک جهش نسلی بزرگ‌تر از جهش‌های نسلی قبل مواجه شده‌اند و تغییرات گسترده‌ای در فرهنگ آن‌ها دیده می‌شود. وقتی صحبت از بازگرداندن مهاجران به افغانستان می‌شود، از اینکه هیچ مهارتی برای سخن‌گفتن به زبان مادری ندارند می‌ترسند و می‌گویند پدر و مادرشان هم این زبان‌ها را نمی‌دانند و نگران هستند در صورت برگشت به افغانستان با مردم سرزمین مادری‌شان چگونه حرف بزنند.

۵-۱-۲- الگوگیری از ترندهای جهانی و عبور از الگوهای محلی

نسل سوم افغانستانی‌ها شامل نوجوانان و جوانانی هستند که دیدگاه خود را فقط مختص محیط زندگی خود نمی‌کنند و الگوپردازی آن‌ها در مسائل فرهنگی و جامعه‌پذیری به محیط زندگی خودشان ختم نمی‌شود. این مسئله در همسان‌سازی هویت زبانی نیز نمود پیدا کرده و پس از لهجه کرمانی و معیار ایرانی، در حال تلاش برای یادگرفتن زبان سوم برای حضور در اروپا هستند. نوجوان تاجیک که رسول نام دارد در حال کاشی‌کاری در یک ساختمان در خیابان جهاد است، موهایش را رنگ بور و مدل زیرو کوتاه کرده و لباس جین به تن دارد می‌گوید:

به همراه چند نفر از دوستانم در کافه‌های شهر می‌نشینیم و ایرانی و افغان مثل هم حرف می‌زنیم. الان اکثر ما در حال یادگیری زبان دیگری هستیم که مهاجرت کنیم و اگر ما نخواهیم مثل جوانان امروزی حرف بزیم در کافه‌ها جور دیگری به ما نگاه می‌کنند انگار بیگانه‌ایم. اگر هم در جمع مردم کرمان افغانی حرف بزیم به چشم بیگانه به ما نگاه می‌شود.

نوجوانان افغانستانی ظاهری کاملاً غربی پیدا کرده‌اند و هیچ شباهتی به مظاهر نسل اولی‌ها ندارند، لباس‌های جین با نوشته‌های لاتین و رنگارنگ که موسیقی غربی، کره‌ای و... را دنبال می‌کنند و در زمینه زبانی نیز به همین میزان از فرهنگ نسل اول دور شده‌اند. بسیاری از جوانان افغانستانی در تلاش هستند با نزدیک کردن ظاهر و زبان و لهجه خود به جوانان کشورهای غربی، سبک‌های جدید و نوظهور را به‌عنوان الگو در زبان انتخاب کنند و حتی خود را شبیه خواننده‌های کره‌ای می‌کنند. در الفاظ نیز همانند جوانان ایرانی از اصطلاحات جدید که گاه نامتعارف است و به‌تازگی در بین جوانان ایرانی رایج شده است، استفاده می‌کنند. این نوع الگوپردازی به‌صورت گسترده و فزاینده در بین این نسل در حال رواج است.

پژوهشگر بارها در جمع نوجوانان افغانستانی شاهد استفاده مکرر آنها از واژه‌های نامتعارفی است که جوانان کرمانی از آنها استفاده می‌کنند، برای نمونه به "بگذریم" می‌گویند «نکست بده»، به جای "جذاب" می‌گویند «کیوت»، به جای "سرم شلوغ" است "می‌گویند «بیزی هستم»، به جای "بسیار خوب" از «اوکی» و به جای "حس و حال" از واژه «وایب» استفاده می‌کنند.

۵-۱-۳- غوطه‌وری آموزشی برای تسلط بیشتر بر فرهنگ و زبان

شرکت در آموزش رسمی آموزشگاه‌های ایران از مهدکودک و دبستان برای افغانستانی‌ها از همان نسل اول آغاز و در

مقاطع تحصیلی بعد نیز ادامه می‌یابد و با زبان فارسی و فرهنگ ایرانی آشنا شده‌اند. این فرایند به‌ویژه برای نسل سوم که در ایران متولد شده و در نظام آموزشی این کشور تحصیل کرده‌اند، عمیق‌تر شده است؛ اما طی سال‌های اخیر، به‌ویژه برای نسل سوم مهاجران افغانستانی برخلاف سال‌های گذشته، دروازه دانشگاه‌ها نیز به روی آنها باز شده است. در دانشگاه‌هایی مانند کرمان و یزد می‌توان تعداد قابل‌توجهی از اتباع افغانستانی را مشاهده کرد که در حال تحصیل هستند و حتی دفاتر پیگیری امور اتباع نیز در این دانشگاه‌ها راه‌اندازی شده است.

حسنا دختر دانشجوی پشتون در دانشگاه شهید باهنر کرمان تحصیل می‌کند و با لهجه معیار کرمانی می‌گوید:
 قدر وجود زمینه تحصیلی را می‌دانم و از ابتدا در مدارس در کنار کرمانی‌ها تحصیل کردم و در مدرسه در مقاطع مختلف از همسالانم به خوبی لهجه کرمانی را یاد گرفتم و هر چه بهتر خود را کرمانی نشان دهم احساس می‌کنم راحت‌تر می‌توانم در اینجا درس بخوانم و زندگی کنم.

حضور مهاجران در دانشگاه‌ها زمینه را برای همسان‌سازی بیشتر فرهنگی و به‌ویژه زبانی مهیا می‌سازد. حضور در سطوح بالاتر آموزشی، تحصیل و محیط دانشگاهی که مستلزم استفاده از زبان فارسی در متون علمی، بحث‌های کلاسی و تعاملات روزمره است، تسلط زبانی مهاجران را به سطحی پیشرفته‌تر می‌رساند. این افراد نه تنها با زبان محاوره‌ای فارسی، بلکه با زبان آکادمیک و رسمی آن نیز آشنا می‌شوند و عمیقاً زبان و ادبیات فارسی را مطالعه می‌کنند. نسل سوم که در ایران متولد شده و در نظام آموزشی ایران رشد کرده‌اند، به دلیل غوطه‌وری طولانی‌مدت در فرهنگ و زبان ایرانی، معمولاً از نظر زبانی و فرهنگی به جامعه میزبان نزدیک‌تر هستند. این گروه می‌تواند به‌عنوان نمونه‌ای موفق از همسان‌سازی زبانی و فرهنگی دیده شود. به نظر می‌رسد حضور این افراد در دانشگاه‌ها، سیاستی برای همسان‌سازی بیش از گذشته فرهنگی در بین مهاجران است، ضمن اینکه باید به این مهم اشاره کرد که مهاجرانی که در دانشگاه‌ها اقدام به تحصیل می‌کنند، در زمینه فهم و ارزش‌گذاری مفاهیم زبانی در جامعه میزبان مهارت بیشتری کسب می‌کنند.

۵-۱-۴- بهره‌گیری فعال از رسانه‌های دیجیتال و فضای مجازی برای تقلید زبانی

یکی دیگر از مشترکات نسل سوم مهاجران افغانستانی با جامعه جوانان ایرانی، استفاده لجام‌گسیخته از رسانه‌های دیجیتال و شبکه‌های مجازی است، به‌گونه‌ای که جوانان بیشتر از اینکه در فضای حقیقی حضور داشته باشند و تعاملات مستقیم اجتماعی انجام دهند، در شبکه‌های مجازی و اپلیکیشن‌های مختلف به‌اصطلاح وب‌گردی می‌کنند. حضور در این فضا نیز تأثیر قابل‌توجهی بر هویت زبانی این نسل از مهاجران گذاشته است و می‌توان پدیده آنتروپی فرهنگی^۱ را در میان آنها مشاهده کرد.

از سوی دیگر بسیاری از جوانان افغانستانی هم مثل جوانان ایرانی سعی می‌کنند با حضور در اینستاگرام و تلگرام و سایر اپ‌های فضای مجازی با جذب دنبال‌کننده درآمدزایی کنند. ثریا که در اینستاگرام فعال است می‌گوید: «من یک پیج ساخت و فروش عروسک و صنایع دستی دارم، سعی می‌کنم با استفاده از لهجه کرمانی اعتماد مخاطب را جلب کنم تا مشتری بیشتری از طیف جامعه ایرانی داشته باشم». تولید محتوا در این فضا به دلیل فعالیت در کرمان بر اساس سلیقه و زبان و لهجه کرمانی انجام می‌شود.

۵-۱-۵- کد-سوئیچینگ خلاقانه برای ابراز هویت هیبرید

کد-سوئیچینگ^۲ در همسان‌سازی هویت زبانی یعنی تغییر عمدی یا ناخودآگاه بین زبان‌ها یا لهجه‌ها (مثل فارسی و دری یا

۱- آنتروپی فرهنگی فرایندی است که طی آن معانی و کاربردهای مورد نظر به دلیل عوامل مادی، جابجایی، و تفسیرهای چندگانه، شکسته شده و به معانی جایگزین، اعمال جدید، تعاملات ناموفق و بی‌توجهی آشکار منجر می‌شود.

۲- کد-سوئیچینگ (Code-Switching) در جامعه‌شناسی زبان و زبان‌شناسی اجتماعی، به فرایند تغییر عمدی یا نیمه‌عمدی بین دو یا چند زبان، لهجه، گویش یا سبک زبانی در یک مکالمه یا موقعیت گفتاری واحد اشاره دارد، که اغلب برای سازگاری اجتماعی، بیان هویت چندگانه، یا مدیریت تعاملات در

لهجه کرمانی) برای ابراز هویت چندگانه یا انطباق با محیط‌های مختلف. این کار به افراد کمک می‌کند تا در موقعیت‌های اجتماعی، فرهنگی یا خانوادگی، هویت خود را با فرهنگ میزبان یا گروه خاص هماهنگ کنند و حس تعلق یا پذیرش را تقویت کنند. نسل سوم مهاجران افغانستانی مقیم کرمان از کد-سوئیچینگ (تغییر بین فارسی و واژگان زبان مادری) به صورت خلاقانه برای ابراز هویت هیبرید استفاده می‌کند. در این شیوه، نوجوان افغانستانی به جای استفاده از واژه‌های خاص زبان فارسی در محیط خارج از خانه، به صورت عمدی از واژه‌های فارسی ایرانی و لهجه کرمانی در خانه و محیط‌های دوستانه استفاده می‌کنند. این نسل حتی در کافه‌های کرمان نیز از اصطلاحات رایج در کافه‌ها استفاده می‌کنند. این استراتژی به آن‌ها امکان می‌دهد تا در محیط‌های مختلف (خانوادگی، اجتماعی، یا حرفه‌ای) با انتخاب واژگان یا عبارات خاص، هویت خود را به صورت انعطاف‌پذیر نمایش دهند. این امر به آن‌ها کمک می‌کند به صورت عمدی هویت ایرانی خود را در محیط‌های افغانستانی نشان دهند. این استراتژی با مفهوم «فضای سوم» هم‌خوانی دارد که در آن هویت‌های هیبرید از طریق مذاکره فرهنگی شکل می‌گیرند. کد-سوئیچینگ به عنوان ابزاری برای انطباق زبان مادری و زبان معیار در جامعه عمل می‌کند. این رفتار زبانی که در آن نوجوانان افغانستانی به صورت عمدی از واژگان فارسی ایرانی و لهجه کرمانی در محیط‌های خانوادگی و دوستانه استفاده می‌کنند، نه تنها نشان‌دهنده انعطاف‌پذیری زبانی است، بلکه راهکاری استراتژیک برای مذاکره و بازسازی هویت در فضاها اجتماعی و فرهنگی مختلف به شمار می‌رود. استفاده از لهجه کرمانی می‌تواند تلاشی برای نزدیک‌تر شدن به معیار زبانی مردم کرمان و کاهش فاصله فرهنگی با جامعه میزبان باشد.

این رفتار همچنین می‌تواند به عنوان راهی برای کسب سرمایه فرهنگی^۱ در محیط‌های دوستانه یا خانوادگی تلقی شود، جایی که لهجه کرمانی ممکن است به عنوان نشانه‌ای از خودی بودن باشد. به گونه‌ای که مهاجران سعی می‌کنند با تمرین یادگیری لهجه کرمانی در خانواده، زمینه استفاده بهتر از این لهجه را در جامعه مهیا کنند. پژوهشگر این مسئله را به ویژه در بازار کرمان مشاهده کرده است؛ جایی که نوجوان افغانستانی با استفاده از واژه‌های کرمانی که در نحوه صحبت کردنش نهادینه شده است، سعی می‌کند با میوه‌فروش کرمانی برای جذب مشتری‌ها که مردم شهر کرمان هستند رقابت کند. نوجوان افغانستانی با صدای بلند فریاد می‌زند: «بیا این‌ور بازار، هندونه بخور جگرت حال بیا». کریم در بازار مظفری کرمان به همراه پدرش با صدای بلند مشتری‌های کرمانی را به خرید میوه ترغیب می‌کند و با لهجه کرمانی می‌گوید: «بیا این‌ور بازار، میوه داریم پنج هزار».

۵-۱-۶- اجتناب آگاهانه از زبان مادری برای کاهش تبعیض و آزار زبانی

نسل سوم افغانستانی‌های کرمان اصولاً مهارت لازم برای صحبت کردن به زبان فارسی ایرانی و لهجه کرمانی و حتی لهجه تهرانی را دارند و به دلیل همسان‌سازی در عرصه‌های مختلف فرهنگی خودشان، کمتر مورد آزار و تمسخر قرار می‌گیرند. اما به دلیل مشاهده این مسئله برای مهاجران نسل اول و دوم، همچنان سعی می‌کنند در این موقعیت قرار نگیرند و یا کمک کنند دیگران در این موقعیت قرار نگیرند. همچنین به صورت خودخواسته از صحبت کردن به زبان مادری اجتناب می‌کنند و گاه هیچ‌گونه مهارتی هم برای صحبت کردن به زبان مادری ندارند.

باقر که در پارک ارتش کرمان به همراه دوستانش در حال بازی فوتبال است می‌گوید:

اگر اعضای تیم بفهمند من افغانستانی هستم به من با دید تبعیض‌آمیز برخورد می‌کنند. آن‌ها نمی‌گذارند افغانستانی‌ها در کنارشان فوتبال بازی کنند. این بارها حین یار کشی دیده‌ام. به همین دلیل با لهجه کامل کرمانی صحبت می‌کنم و اصلاً نه در صحبت کردن و نه در رفتارم نشان نمی‌دهم که افغانستانی هستم.

زمینه‌های چندزبانه رخ می‌دهد.

۱- سرمایه فرهنگی مجموعه‌ای از دارایی‌های نمادین و فرهنگی است که افراد از طریق اجتماعی شدن در خانواده و محیط کسب می‌کنند و به واسطه آن می‌توانند موقعیت اجتماعی خود را حفظ کنند یا بهبود بخشند.

در محیط کار نیز می‌توان اجتناب آگاهانه از زبان مادری را دید. در همین زمینه سلمان می‌گوید: «در میدان کارگران ساختمانی اگر افغانستانی صحبت کنیم به ما مزد کمتری می‌دهند. به همین دلیل اصلاً با لهجه افغانستانی حرف نمی‌زنم». اجتناب آگاهانه از زبان مادری به معنای انتخاب عمدی افراد برای استفاده نکردن از زبان مادری خود در موقعیت‌های اجتماعی به‌منظور کاهش تبعیض، تمسخر، یا حاشیه‌نشینی است. این رفتار در میان مهاجران، به‌ویژه نسل‌های دوم و سوم، به دلیل مواجهه با فشارهای اجتماعی و نیاز به ادغام در جامعه میزبان رایج است. در مورد مهاجران افغانستان در ایران، این پدیده به دلیل اشتراکات (فارسی دری و فارسی ایرانی) و تفاوت‌های ظریف لهجه‌ای (مانند لهجه هراتی یا کابلی در مقابل لهجه تهرانی یا کرمانی) پیچیدگی خاصی دارد.

۵-۱-۷- مشارکت فعال در مراسم ملی و مذهبی برای تقویت هویت زبانی ایرانی

حضور نسل سوم مهاجران افغانستانی در مراسم مردم کرمان نیز قابل توجه است، با این کار آنها سعی می‌کنند هویت فرهنگی ایرانی را پذیرفته و از زبان و اصطلاحات مرتبط با این مراسم برای تقویت همسان‌سازی زبانی استفاده کنند. این امر به آن‌ها کمک می‌کند تا در گفتار روزمره از عبارات و نمادهای فرهنگی ایرانی استفاده کنند. حضور در این مراسم و همگن شدن با مردم کرمان کمک می‌کند که بیش از گذشته با زبان و لهجه مردم کرمان آشنا شوند و به‌صورت عمیق اصطلاحات زبانی کرمانی را نیز بیاموزند. مشارکت در مراسم ملی و مذهبی به معنای حضور فعال در رویدادهای فرهنگی، مذهبی یا ملی است که برای جامعه میزبان اهمیت زیادی دارد. ابراهیم در انتهای خیابان خورشید در کرمان در موبکی که عکس شهید سلیمانی بر سردر آن قرار دارد در سالگرد این شهید به مردم جای می‌دهد. او می‌گوید:

من و دو نفر از برادرانم در این موبک در ایام سالگرد حاج قاسم کار می‌کنیم. با این کار با کسبه آشنا شدیم و در یکی از مغازه‌ها کار می‌کنیم. البته لهجه ما کاملاً کرمانی است و حتی با یکدیگر وقتی آهسته صحبت می‌کنیم کاملاً مراقب هستیم که کسی نفهمد ما اصلیت‌مان کرمانی نیست.

این مراسم شامل آیین‌های مذهبی مانند جشن سده^۱، جشن تندرستان^۲، عزاداری‌های محرم، اربعین و صفر یا رویدادهای خاص مانند بزرگداشت شهادت حاج‌قاسم سلیمانی و یا بزرگداشت خواجه‌جوی کرمانی است که در کرمان از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. این مشارکت برای مهاجران نسل سوم افغانستان فرصتی برای تعامل عمیق با فرهنگ و زبان ایرانی فراهم می‌کند.

۵-۱-۸- دوری از گروه‌های تندرو و هویت افغانستانی سنتی

نسل سوم به دلیل تجربه یا مشاهده فشارهای اجتماعی از سوی گروه‌های تندرو مانند طالبان، به‌طور آگاهانه از هویت زبانی و فرهنگی افغانستانی سنتی فاصله می‌گیرد. این دوری به تقویت همسان‌سازی زبانی با جامعه ایرانی منجر شده است. از آنجاکه پشتون‌ها بیشتر خاستگاه گروه‌های تندرو از جمله طالبان در افغانستان هستند، در این زمینه تاجیک‌ها و هزاره‌ها با افتخار از این موضوع صحبت می‌کنند که در ارتجاع این کشور نقش ندارند. در مقابل چون پشتون‌ها در معرض اتهام هستند، یا از این گروه تبری می‌جویند و یا اینکه پشتون بودن خود را انکار می‌کنند.

رحمان در این زمینه می‌گوید: «آن پسری که در صف عابریانک است طالب است، ما با او کاری نداریم چون با فارسی با لهجه کرمانی حرف زدن مشکل دارد و بقیه می‌ترسند جاسوس طالب‌ها باشد و برای ما دردسر ایجاد کند». پشتون‌ها از بیان

۱- جشن سده یک آیین باستانی ایرانی است که در دهم بهمن‌ماه با حضور گسترده مردم کرمان برگزار می‌شود و با افروختن آتش، پایان سرمای زمستان و آمدن نور و گرما را جشن می‌گیرند.

۲- جشن تندرستان یکی از جشن‌های باستانی مختص مردم کرمان است که هر سال ۹ اردیبهشت‌ماه در دامنه کوه‌های مشرف به شهر کرمان برگزار می‌شود.

۳- تاجیک‌ها یکی از قومیت‌های فارسی‌زبان محسوب می‌شوند که در افغانستان زندگی می‌کنند.

قومیت خود در جمع‌های صمیمی و جاهایی که می‌توانند در معرض قضاوت قرار گیرند خودداری می‌کنند. به همین دلیل تمام تلاش خود را می‌کنند با زبان پشتو صحبت نکنند. استراتژی دوری آگاهانه از گروه‌های تندرو و هویت زبانی افغانستان سنتی در میان نسل سوم مهاجران در کرمان، یک انتخاب است که ریشه در فشارهای اجتماعی، سیاسی و فرهنگی دارد. این رفتار به‌عنوان بخشی از فرایند همسان‌سازی هویت زبانی شکل گرفته و به مهاجران نسل سوم کمک می‌کند تا با کاهش ارتباط با هویت گروه‌های تندرو (مانند طالبان)، هویت زبانی و فرهنگی ایرانی را بیشتر در خود تقویت کنند. در مقابل، افغانستانی‌ها وقتی در مواجهه با مردم کرمان قرار می‌گیرند در صورت شیعه بودن، سعی می‌کنند در همان دقایق ابتدایی شیعه بودن و هم‌مذهب بودن خود را بروز دهند. همچنین بیان عضویت در گروه فاطمیون^۱ برای شرکت در مراسم گلزار شهدای کرمان و بیت‌الزهر^۲ که نمادی از شیعه بودن است، از نظر آنها نمادی دیگر از همسان‌سازی هویت زبانی است که از سوی هزاره‌ها که لهجه مخصوص به خود را دارند، بروز داده می‌شود. همچنین مداحی افغانستانی‌های نسل سوم با لهجه معیار ایرانی از جمله این تلاش‌ها است.

۵-۱-۹- دوستی با همسالان ایرانی

یکی از مهم‌ترین استراتژی‌های همسان‌سازی زبانی این نسل، تعاملات اجتماعی با همسالان ایرانی در فضاهای مشترک مانند مدارس، دانشگاه‌ها، باشگاه‌های ورزشی، کافه‌ها و فضاهای مجازی است. این تعاملات نه تنها فاصله اجتماعی بین مهاجران و جامعه میزبان را کاهش داده، بلکه به الگوبرداری زبانی و فرهنگی از همسالان ایرانی منجر شده است. به‌وضوح می‌توان دید که فاصله اجتماعی بین نسل سوم افغانستانی‌های مقیم کرمان و نوجوانان کرمانی نسبت به نسل‌های قبل کاهش محسوس یافته است. دوستی با همسالان ایرانی، به‌ویژه در محیط‌های آموزشی (مدارس و دانشگاه‌ها)، فضاهای تفریحی (کافه‌ها، پارک‌ها، و باشگاه‌های ورزشی) و پلتفرم‌های دیجیتال (مانند اینستاگرام و تلگرام)، نقش کلیدی در کاهش فاصله اجتماعی ایفا کرده است. این تعاملات به نسل سوم امکان داده تا الگوهای گفتاری، عبارات محاوره‌ای و هنجارهای فرهنگی جامعه میزبان را به‌طور طبیعی جذب کنند. از دیدگاه انسان‌شناسی، این فرایند به‌عنوان فرهنگ‌پذیری انتخابی شناخته می‌شود که در آن مهاجران عناصری از فرهنگ و زبان میزبان را پذیرفته، درحالی‌که برخی ویژگی‌های هویت قومی خود را حفظ می‌کنند. نسل سوم مهاجران افغانستانی در کرمان از طریق دوستی با همسالان ایرانی، استراتژی‌های مؤثری برای همسان‌سازی زبانی و فرهنگی اتخاذ کرده‌اند. کاهش فاصله اجتماعی با جامعه میزبان که از طریق تعاملات در مدارس، دانشگاه‌ها، کافه‌ها و فضاهای مجازی تسهیل شده، به تسلط بر فارسی کرمانی و پذیرش هویتی ایرانی شده منجر شده است. با این حال، چالش‌هایی مانند گسست از ریشه‌های قومی، تبعیض اجتماعی و فشارهای ناشی از نقش‌های سنتی (مانند ازدواج‌های زودهنگام) نشان‌دهنده پویایی‌های پیچیده‌ای است که هویت زبانی و اجتماعی این نسل را شکل می‌دهند. از دیدگاه انسان‌شناسی، دوستی با همسالان ایرانی به‌عنوان یک مکانیسم کلیدی، نه تنها به انطباق زبانی، بلکه به بازتعریف هویت نسل سوم در بستر مهاجرت کمک کرده است. درک این فرایندها برای تحلیل انسان‌شناختی همسان‌سازی و هویت در جوامع چندفرهنگی مانند کرمان ضروری است. مهدیس در این زمینه می‌گوید:

من به همراه دوستانم در کافه توسکا هر روز عصر دور هم جمع می‌شویم و قهوه می‌خوریم. اینجوری مهارت گفتاری پیدا می‌کنم و وقتی کرمانی صحبت می‌کنم خودم را جزئی از جمع می‌دانم و آنها هم با من صمیمی می‌شوند. خیلی از اصطلاحات و ضرب‌المثل‌های کرمانی را از دوستانم یاد گرفتم.

۵-۲- عوامل همسان‌سازی هویت زبانی در نسل سوم مهاجران افغانستانی مقیم کرمان (چرایی)

۱- یکی از گروه‌های مقاومت اسلامی متشکل از افغانستانی‌ها

۲- خانه سابق سردار شهید قاسم سلیمانی در شهر کرمان که به مکانی برای برگزاری مراسم عزاداری حضرت فاطمه (س) تبدیل شده است.

نوجوانان و جوانانی که نسل سوم افغانستانی‌های مقیم کرمان را تشکیل می‌دهند، به دلیل تغییرات نسلی و تلاش برای همسان‌سازی، در نهایت به مرحله‌ای رسیده‌اند که نه خود هویت افغانستانی خود را قبول دارند و نه ایرانی‌ها هویت ایرانی بودن آنها را قبول دارند. در چنین شرایطی، نسلی که حتی پدر و مادر آنها در ایران به دنیا آمده‌اند، حق خود در خصوص عدم‌پذیرش ایرانی بودن‌شان را بربادرفته می‌بینند. هویت زبانی این نسل نیز از همین اثر پیروی می‌کند. نبود سیاست‌های حمایتی برای مهاجران در دولت ایران موجب شده این نسل از حمایت‌های مهاجرتی مشخصی نیز برخوردار نباشند و سایه‌رد مرز، همیشه آنها را تهدید کند. همین مسئله موجب می‌شود این افراد در ابهامی به سر ببرند که نگرانی آنها را در پی دارد و سایه‌ترس از نداشتن یک وطن مشخص آنها را تهدید می‌کند.

۵-۲-۱- قطع ارتباط فرهنگی و هویتی با افغانستان

یکی از مواردی که به‌صورت پر رنگ در مواجهه با مهاجران نسل سوم که اکثراً نوجوان و جوان هستند، مشاهده می‌شود، تلاش آنها برای اثبات هویت جدیدی است که به مرور زمان کسب کرده‌اند. قطع ارتباط فرهنگی و اجتماعی و حتی فیزیکی با افغانستان و کم‌رنگ‌شدن مظاهر فرهنگی خاص این کشور در جامعه جوان و از سویی تأثیر محیط زندگی و تلاش برای بهتر زندگی کردن این مفهوم را پیش روی نسل جدید گذاشته است که آنها هویتی جدا از افغانستان یافته‌اند؛ افرادی که در ایران متولد شده‌اند و پدران و مادران‌شان هم ایرانی هستند، اما تبارشان افغانستانی است. مهرداد، نوجوان ۱۴ساله تاجیک یکی از این نوجوانان است که کنجکاو و پژوهشگر در خصوص اینکه از لهجه دری چیزی می‌داند یا نه، گویی در او اندیشه‌ای تلخ را زنده می‌کند که مدت‌ها سعی داشته پنهانش کند. او می‌گوید: «من و پدرم در ایران متولد شده‌ایم و از ابتدا هم فارسی با همین لهجه کرمانی صحبت می‌کردم. من که هیچ، پدر و مادرم هم تا کنون افغانستان را ندیده‌اند». دختران اما به دلیل محدودیت‌های طالبان تلاش بیشتری برای دوری از هویت افغانستانی دارند. مریم، دختر پشتو زبان که مانند دختران ایرانی یک پیراهن رنگی کوتاه و شلوار جین به تن دارد و گیتار به دوش در میدان آزادی کرمان قدم می‌زند، می‌گوید: «چرا فکر می‌کنی من باید پشتو حرف بزنم؟ ایران سرزمین من است و فقط انگلیسی‌ها چند سال قبل بین افغانستان و ایران مرز کشیده‌اند». سیهو هم پسر ۱۵ساله افغانستانی است. او هرچند حرف‌های دو نوجوان دیگر را به دلیل آنچه که توهین به افغانستان می‌داند رد می‌کند، اما می‌گوید:

همه خانواده من در کرمان زندگی می‌کنند. همه خاله‌ها، عمه‌ها و دایی‌های من و حتی اقوام آنها اینجا هستند.

چرا باید به کشوری بروم که هرچند زادگاه اجدادم است، اما مثل این است که یک ایرانی بخواهد در مورد عراق حرف بزند.

حسین، ۱۲ سال دارد. او به همراه چند نفر دیگر در بازار کرمان دست‌فروشی می‌کند. بعد از صحبت درباره اینکه افغانستانی است حرف می‌زنم، می‌ترسد و تصور می‌کند برای بردنش به اردوگاه آمده‌ام. اما بعد از اطمینان خاطر از اینکه فقط برای صحبت کردن در جمع‌شان حاضر شده‌ام، می‌گوید: «دلیلی نداشته پشتو را یاد بگیرم، چون ایرانی‌ها اگر بفهمند افغانی هستم/از من خرید نمی‌کنند». ابراهیم نیز هزاره است. از چهره و چشمان کشیده‌اش مشخص است و می‌گوید:

من و بقیه دوستانم که هزاره هستند در جمع افغانستانی‌ها نمی‌رویم. می‌دانیم در کجای شهر کرمان چینی‌هایی که

مهندس هستند زندگی می‌کنند. هر وقت بخواهیم کافه برویم با دوستانم لباس جین می‌پوشیم به خیابان هزار و یک شب

می‌رویم و خودمان را چینی جا می‌زنیم.

الهام دختر ۱۶ساله تاجیکی است که در پارک ارتش در خیابان خورشید زندگی می‌کند. ظاهرش اصلاً به افغانستانی‌ها نمی‌خورد و برای مراقبت از خواهر و برادرش که ظاهر آنها هم کاملاً ایرانی است در حال تاب‌خوردن است. به آنها نگاه می‌کنم، می‌گوید:

حاضر تمام عمرم در همین خیابان خورشید زندگی کنم و تعهد می‌دهم از همین خیابان و کوچه‌هاش بیرون نروم، اما

اصلاً نمی‌خواهم به افغانستان برگردم. کتاب‌های فریدون مشیری و سهراب سپهری می‌خوانم، به ادبیات علاقه دارم و می‌خواهم

دانشگاه هم ادبیات بخوانم، حالا این سؤال‌هایی که شما می‌پرسید برای من رنگ نژادپرستی دارد».

۲-۲-۵- زبان به‌عنوان سرمایه اجتماعی و زندگی بهتر

مهاجران نسل سوم که در ایران متولد شده‌اند، هویتی که در کرمان کسب کرده‌اند را به‌عنوان سرمایه می‌دانند و زبانی که با آن صحبت می‌کنند - لهجه معیار کرمان و یا لهجه معیار تهرانی - را ارزشمند می‌دانند و نسبت به آن حساسیت خاصی دارند. نوجوانان افغانستانی که در ایران متولد شده‌اند، زبان خود را مثل هویت کنونی خود می‌دانند و زبان‌های محلی رایج در افغانستان را بیگانه می‌دانند. کریم، نوجوان تاجیک که ۱۴ سال دارد، در یکی از کافه‌های خیابان حمزه به همراه دوستان ایرانی‌اش نشسته است. دوستان کرمانی‌اش هم او را از خود می‌دانند و می‌گویند کریم از ما بهتر فارسی حرف می‌زند. آنها کریم را جزئی از فرهنگ معاصر کرمان می‌دانند و چند قطعه از شعرهای نوی کریم را می‌خوانند (پنج شیرم کرمان، هفت پیکر ماهان، هفت خانم ایران). در ادامه کریم می‌گوید: «من با شعرخوانی و شرکت در تئاتر و موسیقی در بین جوانان کرمانی جا پیدا کرده‌ام. شعر فارسی همه زندگی من است، من را با افغانستان چه کار؟ من جزئی از کرمان هستم و تمام وجودم ادبیات است. تاجیک صحبت کردن، چه امتیازی به من می‌دهد». سیاوش هم جوان ۱۳ ساله در یک کافه در خیابان هزار و یک شب کرمان کار می‌کند. به او می‌گویم چقدر راحت فارسی صحبت می‌کنی و در جواب می‌گوید: «اگر فارسی صحبت نکنم جایگامم را از دست می‌دهم». مهدیه، نیز دختر ۱۲ ساله افغانستانی است که به همراه چند نفر از دوستانش در پارک جنگلی در حال بازی بسکتبال است که کاملاً با لهجه تهرانی حرف می‌زند. دوستان او ایرانی هستند. این دختر پشتون آهسته و به‌دور از هم‌تیمی‌هایش با من حرف می‌زند و می‌گوید: «کمی پشتو بلدم، اما اگر در جمع همین بچه‌ها یک کلمه افغانی حرف بزنم آنها دیگر با من بازی نمی‌کنند. حتی برخی مواقع تلاش می‌کنم با لهجه تهرانی صحبت کنم». باقر هم نوجوان ۱۶ ساله‌ای است که ازدواج کرده و یک پسر دارد. او می‌گوید: «مشکلاتی که یک مهاجر تازه به ایران آمده دارد ما نداریم؛ چون به‌خوبی فارسی حرف می‌زنیم و آنها به ما غبطه می‌خورند».

۳-۲-۵- ترس از طرد و رد مرز شدن

سایه طرد از ایران به‌ویژه در ماه‌های منتهی به تیر ۱۴۰۴ بر جامعه مهاجران افغانستانی سنگینی می‌کند. استرس طرد از ایران، نسل‌های مختلف را فرا گرفته است، اما شاید هیچ نسلی مانند نسل سوم از رد مرز شدن نترسند؛ نسلی که هیچ آگاهی از سرزمین مادری به جز خاطرات بزرگترها و فیلم‌های تدروسی‌های طالبان در رسانه‌ها ندارد. زبان محلی و افغانستانی همچنان یکی از مسائلی است که هویت آنها را افشا می‌کند. به همین دلیل نوجوانان افغانستانی حتی از والدین‌شان که با لهجه دری یا زبان پشتو صحبت می‌کنند، دل‌نگرانی دارند و نگران دستگیری و رد مرزشان هستند. بعد از آغاز موج جدید رد مرز، جلب اعتماد مهاجران برای مصاحبه بسیار سخت‌تر شده است، اما همچنان تعدادی از آنها اعتماد می‌کنند. سلمان ۱۴ ساله، نوجوان تاجیکی می‌گوید:

نگرانم که یکی از اقوام من دستگیر و رد مرز شود. نمی‌دانید چه حسی دارد که پدرتان وقتی برای کارگری و خرج روزانه از خانه خارج می‌شود دیگر به خانه برنگردد. پدرم هنوز هم لهجه دری دارد. می‌ترسیم به خاطر لهجه‌اش به او شک کنند و دستگیر شود.

طی روزهای آغاز طرد گسترده افغانستانی‌ها از ایران، بسیاری از خانواده‌های افغانستانی محتاط‌تر عمل می‌کنند. مثلاً الهام دختر هزاره می‌گوید:

بعد از اینکه دولت ایران قصد کرده افغانستانی‌های غیرمجاز را از ایران بیرون کند، خیلی از خانواده‌ها برای اینکه غافلگیر نشوند در حال جمع‌آوری اسباب و اثاثیه و خروج از مرز هستند. این برای من که دو نسل است در ایران زندگی می‌کنیم و حتی توانایی صحبت کردن با آنها را ندارم، یک کار خیلی سخت است. چند روز است اعضای خانواده که نمی‌توانند به خوبی فارسی صحبت کنند از خانه خارج نمی‌شوند.

ترس از دست دادن خانه و محل تولد، گریبان نسل سومی‌ها را گرفته است و همین مساله آنها را برای همسان‌سازی

بیشتر با جامعه محلی مصرتر کرده است. مریم دختر تاجیک ۱۳ ساله هم می‌گوید:

نمی‌خوام دوستانم و خانهم را از دست بدهم. لهجه مادرم کمی دری است، ما در بازار سبزی می‌فروشیم. از زمانی که طرح طرد افغانستانی‌ها شروع شده، مادرم فقط در مغازه بسته‌بندی می‌کند و من با مشتری‌ها حرف می‌زنم. اخبار آغاز طرد افغانستانی‌ها موجب شده مردم محلی هم انتظار داشته باشند ما زودتر کرمان را ترک کنیم، به همین دلیل نمی‌خواهم کسی بفهمد مهاجر هستم.

رستم، پسر بچه ۱۲ ساله پشتو زبان همچنان با لهجه حرف می‌زند و از مشکلاتش با همبازی‌هایش می‌گوید: «دیروز در حال بازی فوتبال بودیم که پای من به یکی از بچه‌های تیم مقابل خورد و بلند گفت شما افغانی‌ها همه باید از ایران بروید. منم بهش گفتم من کرمانی هستم، اما گفت تو افغانی هستی و همه باید بروید».

۵-۲-۴- زبان و چالش برای مهارت‌آموزی و اشتغال

نسل سوم، علاوه بر مشارکت در بازار کار به‌عنوان نیروی کار ارزان، به سمت حرفه‌های تخصصی‌تر و مدرن‌تر حرکت کرده و از زبان فارسی معیار به‌عنوان ابزاری کلیدی برای موفقیت حرفه‌ای و ادغام اجتماعی استفاده می‌کند. نسل سوم مهاجران افغانستان در کرمان، مانند نسل‌های پیشین، از سنین کم آموزش حرفه‌ای را آغاز می‌کنند؛ سنتی که ریشه در فرهنگ قومی و نیازهای اقتصادی دارد. این آموزش‌ها اغلب به‌صورت شاگردی نزد والدین، اقوام یا دیگر مهاجران افغانستانی انجام می‌شود و شامل مهارت‌های سنتی مانند بنایی، کشاورزی (به‌ویژه در زمین‌های پسته کرمان) و خیاطی است. نسل سوم به دلیل قرارگرفتن در معرض نظام آموزشی ایران، رسانه‌های دیجیتال و تعاملات با همسالان ایرانی، به سمت حرفه‌های مدرن‌تر و تخصصی‌تر گرایش پیدا کرده است. نسل سوم افغانستانی‌ها در کرمان در حال سوق پیدا کردن به مشاغل غیر یدی و تخصصی‌تر هستند. این افراد سعی می‌کنند در آموزشگاه‌های مختلف، مهارت‌های تخصصی از جمله تعمیرات تخصصی خودروها، صافکاری، نقاشی، برق‌کاری، نرم‌افزار، تعمیرات سخت‌افزار و... را بیاموزند. دختر هزاره افغانستانی که ۱۶ سال سن دارد می‌گوید: «برای آموزش کامپیوتر در یکی از موسسه‌های کرمان نام‌نویسی کردم. این مساله به من و خانواده‌ام اعتماد به نفس داده است».

باوجود تخصصی شدن کار نسل سوم، اما همچنان زیر سایه افغانستانی بودن با مشکلاتی دست‌وپنجه نرم می‌کنند. رحمان ۱۵ ساله هم در یک مکانیکی کار می‌کند. این نوجوان پشتون است و می‌گوید: «چون لهجه پشتو دارم سخت‌ترین کارها را به من می‌دهند، اگر کرمانی صحبت می‌کردم اصلاً به آنها نمی‌گفتم افغانی هستم». ابراهیم که هزاره است و ۱۲ سال سن دارد، می‌گوید: «خیلی وقت‌ها مشتری‌ها وقتی از لهجه من می‌فهمند افغانی هستم نمی‌گذارند میوه‌هایشان را دست بزنم و داخل ماشین‌شان ببرم. به خاطر همین تمام تلاشم را می‌کنم مقابل مشتری‌ها اصلاً حرف نزنم». حسن هم تاجیک‌تبار است و در یک مغازه تعمیر کامپیوتر کار می‌کند، به گفته صاحب‌مغازه بسیار با استعداد است. حسن می‌گوید: «مهمه که هم بفهمید مشتری چه چیز نیاز دارد و هم بفهمید مشکلاتش با سیستمش چیست؟ زبان فارسی موجب اعتماد بهتر مشتریان می‌شود».

۵-۲-۵- تفکیک بر اساس قومیت

تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که فشار برای همسان‌سازی زبانی در میان گروه‌های قومی مختلف یکسان نیست. مهاجران هزاره، به دلیل ویژگی‌های ظاهری متمایز (چهره مغولی) و مذهب شیعه، حتی با تسلط کامل بر لهجه کرمانی نیز همچنان در معرض «تبعیض ظاهری» قرار دارند. به‌عبارت دیگر، برای هزاره‌ها، تغییر زبان شرط لازم اما ناکافی برای پذیرش اجتماعی است. از این‌رو، استراتژی‌های آنان اغلب ترکیبی از «اجتناب آگاهانه از زبان مادری» و «تأکید بر هویت مذهبی مشترک» (شیعه بودن) است. در مقابل، مهاجران تاجیک که از نظر ظاهری و زبانی (فارسی‌زبان) شباهت بیشتری به جامعه میزبان

دارند، با همسان‌سازی زبانی سریع‌تر و کم‌هزینه‌تری مواجه‌اند و استراتژی «کد-سوئیچینگ خلاقانه» را با انعطاف بیشتری به کار می‌برند. مهاجران پشتون نیز، به دلیل پیوند تاریخی زبان پشتو با گروه‌های تندرو (طالبان)، فشار مضاعفی برای پنهان کردن هویت زبانی و قومی خود احساس می‌کنند؛ به گونه‌ای که بسیاری از آنان در محیط‌های عمومی حتی از ذکر قومیت خود نیز اجتناب می‌ورزند. مهاجران ازبک، با وجود تفاوت زبانی آشکار، به دلیل تعداد کمتر در نمونه، الگوهای پراکنده‌تری نشان می‌دهند که نیازمند پژوهش‌های آتی است.

ثریا که چشمانی کشیده و صورتی گرد دارد، از چهره‌اش مشخص است هزاره است. او می‌گوید: «من هر جا وارد شوم از همان ابتدا می‌فهمند افغانستانی هستم و نگاه‌ها به من مثل نگاه به یک مهاجر و تبعیض‌آمیز می‌شود. اما همین که با لهجه کرمانی حرف می‌زنم کمی فضا آرام‌تر می‌شود». امیرعلی اما تاجیک است و در نمایندگی سایپا در انتهای خیابان ثامن در حال کار است. او می‌گوید: «چهره ما تاجیک‌ها شبیه ایرانی‌هاست. در نگاه اول کسی متوجه مهاجر بودن من نمی‌شود و راحت‌تر است. اما از زمانی که چند نفر تاجیک در کرمان بمب‌گذاری کردند، کرمانی‌ها از تاجیک‌ها خوش‌شان نمی‌آید. به همین دلیل نمی‌خواهم کسی بفهمد که تاجیکم».

۵-۲-۶- تفکیک بر اساس جنسیت

تحلیل مصاحبه‌های دختران حاکی از آن است که استراتژی‌های زبانی دختران و پسران نسل سوم تفاوت‌های معناداری دارد. دختران، به دلیل محدودیت‌های فرهنگی درون خانوادگی و همچنین حساسیت بیشتر به طرد اجتماعی، تمایل بیشتری به «اجتناب کامل از زبان مادری» و «تقلید دقیق لهجه معیار کرمانی/تهرانی» نشان می‌دهند. برای دختران، لهجه نه تنها ابزار ارتباطی، بلکه سپری برای محافظت در برابر برچسب‌های تبعیض‌آمیز است. در مقابل، پسران به دلیل حضور گسترده‌تر در فضای کار و بازار، از استراتژی «کد-سوئیچینگ موقعیتی» بهره می‌برند: استفاده از لهجه کرمانی در محیط‌های عمومی برای جذب مشتری و کسب اعتبار، و بازگشت به واژگان مادری در حلقه‌های صمیمی همسالان افغانستانی. این تفاوت نشان می‌دهد که جنسیت به عنوان یک متغیر ساختاری، دسترسی به فضاهای اجتماعی و در نتیجه الگوهای همسان‌سازی زبانی را شکل می‌دهد. زهرا پشتون است و همچنان به زبان پشتو صحبت می‌کند و می‌گوید: «زنان پشتون کمتر از خانه بیرون می‌آیند، به خصوص در خانواده‌های سنتی به همین دلیل من کمتر با لهجه کرمانی آشنا هستم. اما مردان چون باید کار کنند و پول در بیاورند باید یاد بگیرند کرمانی حرف بزنند». از سوی دیگر هدی دختر تاجیک می‌گوید: «خانواده ما سنتی نیستند. از همان بچگی در کوچه با بچه‌های دیگر بزرگ شدم و لباس پوشیدن و حرف زدن ما هم مثل دختران کرمانی است. دختران هزاره هم مثل ما هستند».

۵-۲-۷- تحلیل تفکیکی داده‌ها بر اساس سطح تحصیلات

تحلیل تفکیکی داده‌ها بر اساس سطح تحصیلات نشان می‌دهد که اگرچه همسان‌سازی زبانی در کل نمونه پژوهش روندی غالب است، اما «ماهیت انگیزشی» و «شیوه به کارگیری» این همسان‌سازی در میان افراد با سطوح سواد مختلف تفاوت‌های معناداری دارد. بر پایه جدول ۱، از میان ۴۰ اطلاع‌رسان، ۲ نفر بی‌سواد، ۴ نفر دارای تحصیلات ابتدایی بودند و ۶ نفر ترک تحصیل کرده‌اند، در حالی که مابقی در مقاطع راهنمایی یا به عنوان دانش‌آموز مشغول تحصیل‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد که در گروه اول (تحصیلات پایین)، همسان‌سازی زبانی عمدتاً ریشه در «انگیزه ابزاری» و «ضرورت بقای اجتماعی» دارد. برای نمونه، مریم (۱۶ ساله، بی‌سواد) و سیهو (۱۵ ساله، ابتدایی) با وجود عدم دسترسی به آموزش رسمی، به شدت لهجه کرمانی را درونی کرده‌اند، اما این تسلط بیشتر پاسخی به فشارهای روزمره محیط کار و ترس از طرد است تا انتخابی فرهنگی یا هویتی. در مقابل، گروه دانش‌آموزان که بخش عمده نمونه را تشکیل می‌دهند، همسان‌سازی را در سطحی فراتر از کارکرد صرف دنبال می‌کنند. آنان با بهره‌گیری از کنش‌هایی مانند کد-سوئیچینگ خلاقانه، الگوگیری از ترندهای زبانی جهانی و

مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی، زبان فارسی را به ابزاری برای بازتعریف هویت و کسب سرمایه نمادین تبدیل کرده‌اند. بنابراین، سطح سواد در این پژوهش نه به‌عنوان مانع یا تضمین‌کننده همسان‌سازی، بلکه به‌عنوان متغیری میانجی عمل می‌کند که جهت‌گیری انگیزشی (بقا در برابر هویت‌یابی) و عمق راهبردهای زبانی را شکل می‌دهد. سیهو هرچند تا ابتدایی درس خوانده است اما می‌گوید: «من در یک کارگاه بسته‌پاک‌کنی کار می‌کنم، اما چون زنان کرمانی و دختران هم‌سن‌ام اینجا زیاد هستند از بچگی لهجه کرمانی را یاد گرفتیم». در مقابل صحرا که در حال تحصیل است می‌گوید: «در مدرسه هم از معلم‌ها و هم از هم‌مدرسه‌ای‌ها و هم کلاسی‌هایم خیلی از واژه‌های لهجه کرمانی را یاد گرفتیم». به نظر می‌رسد میزان سواد تنها بر روی یادگیری ادبی زبان فارسی تاثیر داشته است، اما چون مهاجران نیاز به مهارت زبانی دارند از ابزارهای مختلف در این زمینه بهره می‌برند.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

در پاسخ به این سؤال که بستر و شرایط علی و مداخله‌ای همسان‌سازی هویت زبانی مهاجران افغانستانی در شهر کرمان کدام‌اند؟ باید گفت بستر و شرایط علی همسان‌سازی هویت زبانی نسل سوم از یک شبکه پیچیده تاریخی، جغرافیایی، اجتماعی، اقتصادی و آموزشی شکل گرفته است. این نسل در ادامه مهاجرت والدین‌شان، در محیطی کاملاً ایرانی در کرمان رشد کرده‌اند؛ جایی که موقعیت جغرافیایی و فرصت‌های شغلی بستری برای استقرار فراهم کرده است. از منظر انسان‌شناسی، این نسل در یک فرایند فرهنگ‌پذیری عمیق قرار دارد که تحت تأثیر نظریه «فضای سوم» (بابا، ۱۹۹۴) و نظریه «لیمینال» (ترنر، ۱۹۶۹) هویتی هیبرید شکل داده است که نه کاملاً افغانستانی (به دلیل قطع ارتباط با سرزمین مادری) و نه کاملاً پذیرفته‌شده به‌عنوان ایرانی است. عوامل اجتماعی مانند فشارهای تبعیض (تمسخر در بازی فوتبال) و ترس از رد مرز، به‌عنوان محرک‌های اصلی انطباق زبانی عمل کرده‌اند. عوامل اقتصادی (نیاز به کار) و آموزشی (ورود به دانشگاه‌ها) نیز این فرایند را تقویت کرده‌اند.

شرایط مداخله‌ای شامل تعاملات روزمره در محیط‌های کاری، زندگی در محله‌های شهری، حضور در نظام آموزشی رسمی (دانشگاه) و غیررسمی (آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای)، غوطه‌وری در رسانه‌های دیجیتال، ازدواج‌های زود هنگام و مشارکت در مراسم ملی-مذهبی (جشن سده) است که هویت زبانی را به سمت فارسی سوق داده‌اند. این بستر نشان‌دهنده تعاملی پویا بین فشارهای محیطی، فرصت‌های ساختاری و انقطاع نسلی از ریشه‌های قومی است.

در پاسخ به سؤال دوم که پیامدهای همسان‌سازی هویت زبانی در نسل‌های مختلف مهاجران افغانستانی در شهر کرمان کدام‌اند؟ باید گفت همسان‌سازی هویت زبانی در نسل سوم به تسلط کامل بر فارسی معیار و لهجه کرمانی (و در برخی موارد تهرانی) منجر شده است که از طریق نظام آموزشی، تعامل با همسالان و مشاغل تخصصی (تعمیر کامپیوتر) شکل گرفته است. این تسلط زبانی موجب تحرک اقتصادی (موفقیت در حرفه‌های مدرن)، پذیرش اجتماعی نسبی (جذب دوستان کرمانی) و کسب سرمایه زبانی (بورديو، ۱۹۹۱) شده است.

در مقابل، پیامدهای نامطلوب شامل گسست فرهنگی عمیق با افغانستان، کاهش مهارت در زبان‌های مادری و آسیب‌های روانی ناشی از تجربه خشونت زبانی (تمسخر در مدرسه) است. فشارهای اجتماعی موجب استرس هویتی شده و انتقال زبان مادری به نسل‌های آینده را تهدید می‌کند.

در پاسخ به سؤال سوم که چه استراتژی‌هایی در فرایند همسان‌سازی هویت زبانی مهاجران افغانستانی با جامعه میزبان وجود دارد؟ باید گفت نسل سوم از استراتژی‌های متنوعی استفاده می‌کند. کد-سوئیچینگ خلاقانه (استفاده از لهجه کرمانی در خانه) به‌عنوان ابزاری برای ابراز هویت هیبرید (بابا، ۱۹۹۴) و پذیرش اجتماعی عمل کرده است. الگوگیری از ترندهای جهانی (استفاده از واژگان انگلیسی) و عبور از الگوهای محلی (جایگزینی تهرانی به‌جای کرمانی) نشان‌دهنده تلاش برای کسب هویت جهانی است.

غوطه‌وری آموزشی و بهره‌گیری از رسانه‌های دیجیتال فرایند همسان‌سازی را تسریع کرده است. مشارکت فعال در مراسم ملی-مذهبی و برقراری دوستی با همسالان ایرانی به کاهش فاصله اجتماعی منجر شده است. اجتناب آگاهانه از زبان مادری و دوری از هویت سنتی افغانستانی، به‌ویژه در میان هزاره‌ها و تاجیک‌ها، به‌عنوان راهکاری برای کاهش تبعیض (ترس از طالبان) کاربرد یافته است. این استراتژی‌ها تحت تأثیر عوامل قومی، جنسیتی و تغییرات نسلی شکل می‌گیرند. در مجموع، پژوهش حاضر نشان می‌دهد که نسل سوم مهاجران افغانستانی در شهر کرمان، در یک وضعیت لیمینال دائمی به سر می‌برند، مفهومی که ویکتور ترنر آن را به‌عنوان مرحله‌ای میان جدایی از هویت پیشین و ورود به هویت جدید توصیف می‌کند. این نسل، برخلاف آیین‌های گذار کلاسیک، در مرحله لیمینال تثبیت شده است. گرچه اظهارات برخی مشارکت‌کنندگان مانند مریم که ایران را سرزمین مادری خود می‌داند، نشان‌دهنده شکل‌گیری کامل هویت ذهنی ایرانی و موفقیت فرآیند جذب فرهنگی است، اما مفهوم لیمینالیت در این پژوهش نه به بازنمایی ذهنی افراد، بلکه به موقعیت ساختاری-حقوقی آنان اشاره دارد. این نسل از نظر زبانی و فرهنگی کاملاً همسان شده‌اند، اما به دلیل فقدان رسمیت حقوقی، تبعیض‌های نهادی و ناامنی مداوم ناشی از طرح‌های استرداد، هنوز در مرز بین پذیرش کامل و طرد اجتماعی معلق‌اند. این لیمینالیت دائمی منجر به شکل‌گیری استراتژی‌های بقای خاصی شده که عبارتند از: کد-سوئیچینگ خلاقانه، تقلید لهجه میزبان و الگوگیری از ترندهای جهانی. نتیجه نهایی، تبدیل زبان مادری به فسیل فرهنگی و فارسی کرمانی/تهرانی به سرمایه بقا است. این نسل، لیمینال‌های دائمی هستند؛ نسلی که در مرز هویت زندگی می‌کند.

محدودیت‌های پژوهش

هم‌زمان‌شدن انجام پژوهش حاضر با طرح استرداد افغانستانی‌های غیرمجاز موجب هراس این نسل از مهاجران شده و ایجاد ارتباط و ارائه اطلاعات با پژوهشگر با مانع روبرو شد. ترک خانوادگی مهاجران موجب شده بود پژوهشگر در روند تحقیق با بازگشت برخی از مهاجران مواجه و مصاحبه‌ها با مشکل مواجه شود.

تعارض منافع:

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده نخست به راهنمایی نویسنده دوم است.

۷-منابع:

- ابوالحسنی چیمه، زهرا و مالمیر، ملیحه (۱۳۹۶). هویت زبانی - قومی به‌مثابه هویت ملی؛ بررسی میزان گرایش به آشکارسازی هویت زبانی ترک‌زبانان ساکن تهران. *فصلنامه زبان و گویش‌های ایرانی*، ۸: ۱۹۱-۱۶۳.
- پورطریق، آریتا؛ رستگار، یاسر، و معیدفر، سعید (۱۴۰۱). برساخت هویت فرهنگی - بومی در بستر نسل‌ها؛ پژوهشی کیفی در میان سه نسل از شهروندان شهر بندرعباس. *فصلنامه جامعه پژوهی فرهنگی*، ۱۳(۲): ۱-۲۷.
- عباسی، زهرا و باقری، محبوبه (۱۳۹۷). رابطه نگرش زبانی با مؤلفه‌های هویت قومی - فرهنگی در سه نسل از مهاجران ایرانی به بحرین. *فصلنامه زبان‌شناسی اجتماعی*، ۱(۴): ۱۹-۹.
- میرزایی، حسین (۱۳۹۳). مطالعه انسان‌شناختی هویت زبانی مهاجران افغان در ایران. *مطالعات اجتماعی ایران*، ۸(۳): ۱۲۸-۱۰۹.

References

- Abbasi, Z and Bagheri, M. (2018). The Relationship between Language Attitude and Ethnocultural Identity Components in Three Generations of Iranian Immigrants in Bahrain. *Iranian Journal of Sociolinguistics*, 1(4): 9-19
- Abolhasani Chimeh, Z and Malmir, M. (2017). Linguistic-Ethnic Identity as National Identity; A Study of the Tendency to Reveal the Linguistic Identity of Turkic-Speaking People Living in Tehran. *Persian Language and Iranian Dialects*, 8: 191-163.
- Berry, J. W. (1992). Acculturation and adaptation in a new society. *International Migration*, 30(s1): 69–85.
- Bhabha, H. K. (1994). *The location of culture*. London: Routledge.
- Bourdieu, P. (1991). The production and reproduction of legitimate language. In J. B. Thompson (Ed.), *Language and symbolic power* (pp. 43–65). Harvard University Press.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2): 77–101.
- Kristen, C., & Seuring, J. (2021). Destination-language acquisition of recently arrived immigrants: Do refugees differ from other immigrants? *Journal for Educational Research Online*, 13(1): 128–156.
- Lambert, W. E. (1974). Culture and language as factors in learning and education. In F. E. Aboud & R. D. Meade (Eds.), *Cultural factors in learning and education* (pp. 91–111). Western Washington State College.
- Norton, B. (2017). Researching identity and language learning in multilingual migration contexts: Critical and ethical considerations. *The Modern Language Journal*, 101(1): 23–38
- Mirzaei, H. (2014). An Anthropological Study of Linguistic Identity Among Afghan Immigrants in Iran. *Journal of Iranian Social Studies*, 8(3): 109–128.
- Pourtorogh, A; Rastegar, Y, and Moedfar, S. (2022). Construction of Local and Cultural Identity in the Context of Generations. A Qualitative Study of Three Generations of Bandar Abbas' Citizens. *Sociological Cultural Studies*. 13(2): 1-27.
- Michel, A., Titzmann, P. F., & Silbereisen, R. K. (2022). Language shift among adolescent ethnic German immigrants: Predictors of increasing use of German over time. *International Journal of Intercultural Relations*, 36(2): 248–259.
- Turner, V. (1969). *The ritual process: Structure and anti-structure*. London: Routledge.